

Mendelova univerzita v Brně
Agronomická fakulta
Ústav Chovu a šlechtění zvířat

Agronomická
fakulta

Mendelova
univerzita
v Brně

**Návrh jezdeckých tras v CHKO Beskydy –
mikroregionu Hornolidečsko**

Bakalářská práce

Vedoucí práce
doc. Ing. Iva Jiskrová, Ph.D.

Vypracoval:
Jana Machů

Brno 2015

Zadání práce

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Návrh jezdeckých tras v CHKO Beskydy – mikroregionu Hornolidečsko“ vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:.....

.....

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat paní doc. Ing. Ivě Jiskrové, Ph.D. za odborné vedení práce, cenné rady a připomínky. Děkuji také Českému Ústavu zeměměřičskému a katastrálnímu za bezplatné poskytnutí mapových podkladů v digitální podobě. Dále bych ráda poděkovala Katce Bistré za doprovod při putování na koních. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala Hucul Clubu a mé rodině za rady a připomínky k mé práci.

ABSTRAKT

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na problematiku jezdecké turistiky v CHKO Beskydy – mikroregionu Hornolidečsko. Bakalářská práce se zabývá celkově problematikou jezdecké turistiky, legislativou, současnou situací hipoturistiky ve vybraných oblastech (porovnání zahraničí, Česká republika, Jihočeský a Zlínský kraj) a vedením již existujících koňostezek. Dále se práce zabývá požadavky na koně, vybavením koně i jezdce, terénními podmínkami, značením cest a v neposlední řadě také potřebným vybavením hipostezky. V druhé části práce přibližuje problematiku na dané území mikroregion Hornolidečsko, kde s přihlédnutím na všechny aspekty tohoto regionu se snaží navrhnout vhodné koňotrasy, které by se v budoucnu mohly realizovat.

Klíčová slova: kůň, hipoturistika, koňské stezky, mikroregion Hornolidečsko.

ABSTRACT

In my bachelor thesis I focused on the issue of equestrian tourism in the CHKO Beskydy – subregion Hornolidečsko. This thesis deals with the overall issue of equestrian tourism, legislation, current situation in selected areas (compared to abroad, Czech Republic, South Bohemia and region Zlín) and the management of existing riding paths. Furthermore the work deals with requirements for horses, horse and rider equipment, terrain conditions, marking paths and last but not least the necessary bridlemway equipment. In the second part the thesis identifies the issues with the territory subregion Hornolidečsko, where taking into account all aspects of the region are trying to propose appropriate riding paths, which could be realized in the future.

Key words: horse, hippotourism, riding paths, subregion Hornolidečsko

OBSAH

1 ÚVOD	7
2 CÍL PRÁCE	8
3 LITERÁRNÍ PŘEHLED.....	9
3.1 Charakteristika problematiky jezdecké turistiky včetně legislativy.....	9
3.2 Současná situace v jezdecké turistice ve vybraných oblastech.....	15
3.2.1 Zahraníčí	16
3.2.2 Česká republika.....	17
3.3 Požadavky na koně pro jezdeckou turistiku včetně jejich vybavení.....	22
3.4 Charakteristika terénních podmínek pro zřizování jezdeckých stezek, vybavení a značení jezdeckých stezek.....	25
2.4.1 Požadavky pro provozování turistiky na koni	25
2.4.2 Trasování	26
2.4.3 Objekty na jezdecké stezce	28
2.4.4 Provoz a údržba	29
4 METODIKA	31
5 NÁVRH JEZDECKÝCH TRAS V MIKROREGIONU HORNOLIDEČSKO.....	32
5. 1 Charakteristika území.....	32
5.1.1 Základní údaje.....	32
5.1.2 Přírodní poměry	33
5.1.3 Legislativa v ochraně přírody	34
5.2 Průběh tras.....	34
5.2.1 Velký okruh z Francovy Lhoty přes Beňadín a zpět	39
5.2.2 Spojnice s Janovskou kolibou.....	41
5.2.3 Malé jízdárenské okruhy.....	42
6 ZÁVĚR.....	43
7 POUŽITÁ LITERATURA	45
8 PŘÍLOHY	48

1 ÚVOD

Mezi volnočasovými aktivitami v současné době neustále stoupá zájem o hipoturistiku. V dnešní době je oproti minulosti pořízení koně a následná péče o něj finančně dostupná široké veřejnosti. Zájmu o tento druh turistiky přispívá současný životní trend trávení volného času v přírodě, vytváření pouta mezi člověkem a zvířaty a všeobecně zdravý životní styl. K většímu a rychlejšímu rozvoji tohoto druhu turistiky je však nutné vytvořit vhodné zázemí, a to zejména kvalitní síť hipostezeček s potřebným vybavením a koňské stanice.

Krajina CHKO Beskydy, konkrétně Valašska, je malebná a rozmanitá. Zájmová oblast Hornolidečsko má vysoký turistický potenciál a velmi dobré podmínky pro všechna odvětví turistiky, včetně hipoturistiky.

2 CÍL PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je poskytnout ucelený náhled na problematiku jezdecké turistiky včetně legislativy stanovené zákony a nařízeními České republiky. Práce je zaměřena na popis současné situace jak v globálním měřítku, tak situovaná přímo na dané území, kterým jsou Beskydy ve Zlínském kraji, podoblast Hornolidečsko. V této oblasti je navíc počítáno s návrhem nové koňské stezky v závislosti na zkušenostech získaných z terénu a teoretických poznatcích.

Dalším úkolem je zmínit požadavky na koně určených pro jezdeckou turistiku z hlediska plemenné příslušnosti a pohlaví včetně jejich vybavení. V neposlední řadě se má práce zabývat uvedením a popsáním terénních podmínek pro zřizování jezdeckých stezek, jejich vybavením a značením.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Charakteristika problematiky jezdecké turistiky včetně legislativy

Člověk a kůň. Po celá staletí jdou společně. Kůň měl využití v dopravě, zemědělské a lesní výrobě i ve válečných konfliktech. V dnešní době tento vztah prochází velkými změnami. Místo pracovního využití začínáme tato zvířata více zapojovat do našeho volnočasového programu, a kůň se tak stává naším společníkem a partnerem při toulkách přírodou. Avšak jak uvádí Hollý (2003): „*Za krásy pohledu na svět z koňského sedla se platí úsilím a prací. Čeho však člověk dosáhne bez této „platby“, obvykle za moc nestojí. Spolupráce s inteligentním a přiježděným koněm, který je náš momentální dopravní prostředek, patří k vrcholným zážitkům.*“

Tak vzniklo nové odvětví turistiky – hipoturistika. Ta v sobě kombinuje pobyt v přírodě s jízdou na koni. Stále více lidí touží poznávat krásy naší vlasti a i celého světa z koňského hřbetu. Jejím velkým pozitivním rysem je, že ji mohou provozovat všechny věkové kategorie, navíc je vhodná také pro tělesně a duševně handicapované jedince. Vytvoření blízkého vztahu člověka s koněm působí pozitivně na naši duševní rovnováhu.

Jezdecká turistika patří k měkké turistice. To znamená, že se snaží skloubit potřeby turistů s ustálenými zvyklostmi a způsobem života místních obyvatel a zároveň neničit přírodu. Rozlišujeme v ní tři charakteristické složky:

1. **Technickou** – spočívá v tréninku a drezúře koní a zdokonalování vztahu člověk a kůň, důraz je kladen na výcvik koně a jeho výkonnost.
2. **Pohybovou neboli sportovní** – jejím základem je pohyb jako volnočasová aktivita.
3. **Poznávací** – má za úkol zprostředkovat jezdcům zážitek z navštívených míst (Špičáková, 2009).

Dle Špičákové (2007) žije většina potencionálních jezdců ve městech, proto také odtud přicházejí podněty k vybudování jezdeckých stezek a příslušenství k nim. Hollý (2003) rozděluje hipoturistiku do tří základních skupin:

Vycházky na koni – jsou základní složkou. Jedná se o jízdu v terénu, která trvá 1 až 4 hodiny a překonává se vzdálenost 7 až 30 km. Obsahuje pohybovou, technickou a poznávací část.

1. **Výlety a túry na koni** – jedná se o celodenní výlet, při kterém se ujede 30 až 70 km a který obsahuje všechny složky.
2. **Putování na koni** – vznikne, když propojíme několik celodenních túr. Významná je poznávací složka. Nesmíme však podcenit organizaci.

Jak uvádí Špičáková (2009), toto jednoduché rozdělení hipoturistiky nám zároveň ukazuje, jakým způsobem vytvářet cestovní podmínky a druhy jezdeckých tras.

Hipoturistika je vedle pěší turistiky, cykloturistiky, myslivosti a zimních sportů volnočasovou aktivitou ve volné krajině. Protože krajinu naší vlasti tvoří různé přírodní překážky (řeky, potoky, skalní útvary apod.), musíme tyto problémy při putování s koňmi řešit. Dále může nastat konflikt při pohybu po zemědělských a lesních pozemcích a při pohybu na vozovce. Proto vznikla pravidla chování na stezkách pro putování s koňmi. Ta jsou zaměřena na:

- **Životní prostředí** – regulují chování k volně žijícím zvířatům a rostlinám v přírodě.
- **Zdraví a bezpečnost** – koordinují pohyb na stezce, určují rychlost, početnost jezdců.
- **Ochrana majetku** – určují užívání stezky tak, aby nedocházelo k ničení soukromého vlastnictví nebo k jeho znečištění (Špičáková, 2009).

V České republice se hipoturistika začala organizovaně rozvíjet po roce 2003. Začaly vznikat projekty pro turistiku na koních. „*Jako první se iniciativy chopil Jihočeský kraj s projektem Turistika na koni, jehož koordinátorkou je Milena Andrllová. Tato akce byla financována Evropskou unií a Jihočeským krajem v rámci projektu Společný regionální operační program – grantové schéma na podporu regionálních a místních služeb cestovního ruchu v Jihočeském kraji*“ (Špičáková, 2007).

V roce 2005 byl založen v rámci organizace Klub českých turistů (dále jen KČT) odbor věnující se turistice na koni. Tak mohou i hipoturisté využívat členských výhod, jako je např. sleva na ubytování osob i koní. Mohou se rovněž uplatnit při vytváření

různých projektů. Díky instituci KČT dochází také k mezinárodní spolupráci, mezi níž patří pořádání mezinárodních akcí, propojování stezek sousedních zemí a k výměně zkušeností (Andrlová, 2008).

Přestože jezdecké stezky v naší republice vznikají teprve v posledních letech, už mají tisíce kilometrů. Proto se od roku 2005 začaly vydávat jezdecké mapy. Zatím sice nejsou sjednocené co do formy, ale poskytnou nám užitečné a potřebné informace (možnosti ubytování, stravování, veterinární služby, zajímavá místa atd.).

Dle Markvarta (2009), předsedy Rady značení KČT, v metodice značení hipostezeek v České republice odpovídá značení tras pro jezdeckou turistiku značení pěších tras. A to z těchto důvodů:

- Na trati se jen málokdy cválá, takže rychlost pohybu se podobá pěšímu turistovi.
- Četnost a umístění značek se podobá v pěší turistice i hipoturistice.
- Při dálkových pochodech vedou často jezdcí koně na ruce, a stávají se z nich tedy pěší turisté.

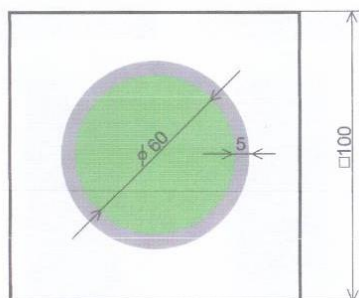
V souladu s metodikou KČT byla vytvořena jezdecká značka. Jde o bílý čtverec o rozměrech 10 x 10 cm, uvnitř kterého je souose umístěn barevný kruh o průměru 6 cm. Kruh má červenou, modrou, zelenou nebo žlutou barvu (obdobně jako zavedené klasické barevné značení pro pěší turistiku na našem území, na Slovensku a v Polsku). Šířka mezery mezi bílou a barevnou částí je 0,5 cm. Lze použít i šipek, jejich provedení je shodné s šípkami u místních značení pěších tras. Tam, kde označení stezky spadá pod KČT, je symbol i na rozcestnících. Směrovky a tabulky pro jezdecké trasy jsou textově i barevně shodné se směrovkami pěších tras s tím, že v jejich záhlaví je uveden text „Jezdecká stezka KČT“ a v hrotu směrovek je zobrazen kruh, barevně odpovídající dané jezdecké trase. Umisťují se shodně s pravidly pro umístování směrovek a tabulek pro pěší turistiku. Na společných informačních místech s trasami jiných přesunů jsou směrovky jezdeckých tras umístovány nad směrovkami pěších a lyžařských tras a pod směrovkami cyklotras.

V metodice značení jezdeckých stezek se Markvart (2003) zabývá i barvou a číslem trasy. „*Určení barvy konkrétní jezdecké stezky odpovídá systému barevného odlišení u pěších značených tras. Hlavní tranzity (S – J větve, Z – V tranzit) jsou označeny červeně, další vedlejší větve modře, regionální a místní jezdecké trasy zeleně nebo žlutě.*

Je nutné dbát na to, aby se pokud možno nekřížily jezdecké trasy téže barvy, či aby se hlavní větve tranzitu při svém rozdělení či dalším dělení nerozdělily na barevně stejně označené trasy.“ Každé nové značené jezdecké trase je přiděleno její celostátně platné třímístné číslo, které odpovídá její barvě:

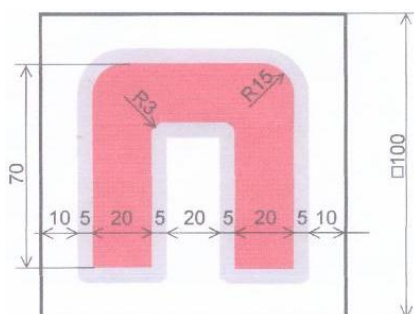
- červené trasy č. 101 – 299,
- modré trasy č. 301 – 499,
- zelené trasy č. 501 – 699,
- žluté trasy č. 701 – 899.

Barvu i evidenční číslo nově plánovaným trasám centrálně přiděluje pověřený pracovník Sekce značení jezdeckých stezek Rady značení KČT.

Obrázek 1: Jezdecká stezka průběžná (KČT)

Jízdárenské okruhy využívané zejména pro komerční jezdeckou turistiku jsou označeny barevným symbolem podkovy v bílém čtverci o vnějším rozměru 10 x 10 cm. Tyto okruhy nemají evidenční číslo, nevybavují se směrovkami ani tabulkami a značkaři KČT je značí a provádějí jejich údržbu pouze na základě Dohody o provedení práce, uzavřené mezi majitelem stáje a příslušným značkařem (Andrlová, 2004). Rozměry této značky jsou uvedeny u následujícího obrázku.

Obrázek 2: Jezdecká stezka okružní (KČT)

Jak Hollý (2003), tak i Špičáková (2009) dělí hipostezky na tři úrovně:

1. **Páteřní síť** – tvoří ji hlavní cesty přes celou republiku nebo kraj. Pokud leží při hranicích, navazují na již vybudované zahraniční stezky. V jejím okolí je zařízení pro jezdce i koně. Tyto cesty umožňují jezdeckou turistiku formou putování na koni, kdy je jezdec několik dní v terénu a turistická infrastruktura mu zajistí ubytování, stravu a vše potřebné pro něj i pro jeho koně. Je složena z úseků 30 až 70 km, které jsou odděleny koňskými stanicemi. Tyto cesty mají nadnárodní význam a jednou by mohly spojovat celou Evropu.
2. **Regionální cesty** – propojují páteřní stezku s jednotlivými regionálními středisky. Umožňují poznat region, kterým se projíždí. Tyto stezky doplňují turistické možnosti. Jejich délka je v desítkách kilometrů.
3. **Lokální cesty a okruhy** – umožňují poznat okolí koňské stanice, nebo blízké památky a zajímavosti. Podle Špičákové (2009) je můžeme rozdělit na dva druhy. „Prvním jsou okružní cesty v okolí jezdeckých center a jsou největším přínosem pro poskytovatele jezdeckých služeb. Druhým typem jsou motivační trasy za určitým cílem (památkami), které mohou být odbočkou z trasy páteřní nebo regionální. Jejich význam je spíše rekreační.“ Délka bývá od několika kilometrů po desítky kilometrů.

Jak uvádí Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky (2008) ve svém referátu O realizaci jezdeckých stezek jako přínos pro lidi i pro krajinu, je potřeba při pobytu po hipostezce dodržovat určité zásady:

1. Po stezce jedeme ve skupině dvou až osmi jezdců.
2. Na louky, pole a do lesů mimo značení nevjíždíme a nerušíme zvířata.
3. Dodržujeme místní zákazy a omezení.
4. Chováme se ohleduplně k ostatním uživatelům stezky.
5. Na hodně využívané stezce jedeme v zástupu.
6. Pouze v dobře přehledných a bezpečných částech stezky použijeme cval.
7. Pokud přenocujeme v přírodě, musíme mít svolení majitele pozemku nebo vyhledáme místo k tomuto účelu vyhrazené.
8. Neznečišťujeme stezku ani její okolí.
9. Kvůli bezpečnosti na stezce nenecháváme volně pobíhat psy.
10. Na stezce se pohybujeme na vlastní nebezpečí.

11. Pokud se pohybujeme blízko kolejiště nebo silnice, dodržujeme pravidla silničního provozu.

Pohyb koní v přírodě a na silnicích je vymezen i legislativou našeho státu. Ta vymezuje pohyb koní ve volné krajině, po cestách, v lesích a po komunikacích pro motorová vozidla. Podle Špičákové (2009) je potřeba si všimnout zejména ustanovení těchto zákonů.

1. *Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon*

Vymezuje činnosti, které spadají do živnostenského podnikání. Jsou to činnosti související s aktivním pohybem v přírodě s vazbou na jezdeckou turistiku, kam patří ubytování turistů, stravování, ustájení jejich koní, průvodcovské služby turistům na koni, výcvik jezdeckví na koni či pořádání sportovních kurzů jezdeckví a dětských táborů.

2. *Zákon č. 114/1992 Sb., zákon o ochraně přírody a krajiny*

Právně stanovuje průchod přes pozemky, které vlastní stát, obec nebo právnické osoby. Každý má právo na volný přechod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce, nebo jiné právnické osoby, pokud tím nezpůsobí škodu na majetku či zdraví jiné osoby a nezasahuje-li do práv na ochranu osobnosti či sousedských práv. Orná půda, louky a pastviny jsou z oprávnění vyloučeny v době, kdy může dojít k poškození porostů či půdy nebo při pastvě dobytka.

3. *Zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon*

Stanovuje zákaz jízdy mimo vyznačené trasy a lesní cesty. Při porušení pak zákon hovoří takto: „*Přestupku se dopustí ten, kdo v rámci obecného užívání lesa jezdí mimo cesty a vyznačené trasy na kole, koni atd., nebo umožňuje výběh hospodářským zvířatům do lesních prostorů.*“

4. *Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství*

Vymezuje zemědělské podnikání a zemědělskou výrobu. Samotný chov sportovních a dostihových koní je z hlediska zákona o zemědělství zařazen do živočišné výroby, stejně tak se zemědělskou výrobou rozumí produkce chovných plemenných koní a využití jejich genetického materiálu.

5. *Zákon č. 361/2000 Sb., silniční zákon*

Upravuje pohyb koně po pozemních komunikacích. Pohybu koně po těchto komunikacích se občas nevyhneme ani při projektování jezdeckých tras, avšak

při návrhu se snažíme toto co nejvíce eliminovat. Tyto úseky patří mezi nejvíce rizikové. Proto na nich jezdci musí znát a dodržovat předpisy silničního provozu:

- *„Řídit vozidlo nebo jet na zvířeti může pouze osoba, která je dostatečně tělesně a duševně způsobilá k řízení vozidla nebo jízdě na zvířeti a v potřebném rozsahu ovládá řízení vozidla nebo jízdu na zvířeti a předpisy provozu na pozemních komunikacích.“*
- *„Je-li zřízen jízdní pruh pro jezdce na zvířeti nebo stezka pro jezdce na zvířatech označené dopravní značkou „Stezka pro jezdce na zvířeti“, musí jezdec na zvířeti užít tento pruh nebo stezku.“*
- *„Jiní účastníci silničního provozu nesmějí pruh pro jezdce na zvířatech nebo stezku pro jezdce na zvířatech použít.“*
- *„Na vozovce musí jezdec na zvířeti jet při pravém okraji vozovky, nejsou-li tím ohrožováni nebo omezováni chodci, smí jet při pravé krajnici.“*
- *„Na silnici a místní komunikaci smí jet na zvířeti jezdec starší 15 let. Osoba starší 12 let smí jet na silnici pod dohledem osoby starší 15 let. Jezdci na zvířatech smějí jet jen jednotlivě za sebou. Jezdec smí vést jen jedno zvíře.“*

6. Zákon č. 449/2001 Sb., zákon o myslivosti

Stanovuje pohyb v lese a jeho omezení. *„Na žádost uživatele honitby může orgán státní správy myslivosti, zejména v době hnízdění, kladení vajec a odchovu mláďat, nebo provádění honů nařídít přiměřené omezení nebo i zákaz vstupu do honitby nebo jejích částí, omezení jízdy s koňmi a tažnými psy a omezení jiných sportovních nebo zájmových činností.“*

7. Zákon č. 286/2003 Sb., veterinární zákon

Zabývá se úpravou předpisů pro provozování koňských stanic (Špičáková, 2007).

3.2 Současná situace v jezdecké turistice ve vybraných oblastech

Protože organizovaná hipoturistika vznikla v České republice poměrně nedávno, je vhodné se při budování jezdeckých tras a legislativního zázemí inspirovat v zahraničí.

Jedná se o země, kde má jezdeckví dlouhodobou tradici. Z evropských zemí je to Rakousko, Německo, Velká Británie a ze zámořských zemí USA a Austrálie. Jezdecké stezky hojně doplňují systém pěších stezek a cyklotras. Stezky na sebe navazují a zároveň se prolínají s jinými sportovními aktivitami (bežky, kolečkové brusle apod.). Zároveň jsou vybudovány v souladu s ochranou přírody a krajiny. V těchto zemích je hipoturistika velmi dobře propagována. Díky tomu přináší regionům velký turistický a ekonomický přínos (Špičáková, 2009). Této problematice se ve svých pracích věnují i Andrllová (2006, 2008) a Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky (2008).

3.2.1 Zahraničí

Rakousko

Dle mého názoru jde o dokonale vytvořený systém hipostezek. Informační letáky poskytují zprávy o regionu, jezdecké stanici a jejím zázemí i o programech v okolí. Cestu si lze naplánovat podle tištěných map nebo díky informacím na webových portálech. Stezky jsou označeny čtvercovými hliníkovými tabulkami s koňskou hlavou nebo podkovou a údaji o směru a vzdálenosti. Některé stezky jsou zpoplatněny. Platí zde přísná pravidla pro pohyb koní v terénu (Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky, 2008).

Německo

Systém německých hipostezek (včetně jejich pravidel) byl nejvíce inspirativní pro vytvoření našeho systému. Jezdecká turistika je v Německu napojena na ostatní rekreační činnosti. Velmi dobrá je propagace ve formě brožur a map, které jsou každý rok aktualizovány. Vše je zároveň dostupné i na internetových stránkách, jedná se informace o jezdeckých stanicích, okolí a aktivitách v daném regionu.

V Německu a Rakousku jsou hipostezky určeny nejen pro jezdce na koních, ale i pro jízdu potahovými vozidly. Tím se značně zvyšuje využití stezek (Špičáková, 2009).

Velká Británie

Hipostezka zde vychází z bohaté tradice jezdeckví. Značení cest organizuje The British Horse Society. Síť stezek vychází ze starých cest, dělí se na tři skupiny – národní síť, regionální cesty a okružní cesty. Tyto stezky jsou určeny i pro cyklisty a pěší turisty (Špičáková, 2009).

Spojené státy americké

Kůň je zde stále běžně používán k přepravě osob. Hipostezky kopírují původní stezky, kde je pohyb řešen jednotlivými předpisy (Andrlová, 2008).

Austrálie

Má prakticky řešený propagační materiál – jedná se o malou formu brožur a map pro použití v sedle. Je zde obsáhlá vzdělávací činnost. Značení cest iniciuje The Australian Horse Riding Centres (Andrlová, 2008).

Využitím praxí prověřených poznatků se můžeme vyhnout různým problémům a vytvořit fungující pravidla chování na hipostezkách (Andrlová, 2006).

3.2.2 Česká republika

V roce 2002 vzniká občanské sdružení Jezdecké stezky. To vytváří metodiku pro vznik jezdeckých stezek. Určuje směry, kterými by měly vznikat a podchycuje jejich napojení na zahraniční stezky (Hollý, 2003). V roce 2005 se spojuje s Klubem českých turistů. Tím je zajištěno kvalitní označení stezek a začínají se vydávat mapy. KČT ve své sekci turistiky na koni koordinuje celostátní metodiku v jezdecké turistice. V jednotlivých regionech vznikají značené hipostezky. Jako první se chopil iniciativy Jihočeský kraj s projektem „Turistika na koni“, jehož koordinátorkou je Ing. Milena Andrlová. Tato akce byla financována Evropskou unií a Jihočeským krajem v rámci projektu Společný regionální operační program. Začala se úspěšně budovat síť jezdeckých stezek. V roce 2005 byl vyznačen první úsek jihočeské jezdecké stezky ve spolupráci s KČT. Česká republika má už také první mezinárodní hipostezku. Měří 120 km a je vedena z Telče do rakouského Lichtenbergu. Vyznačilo ji občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky (Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky, 2008).

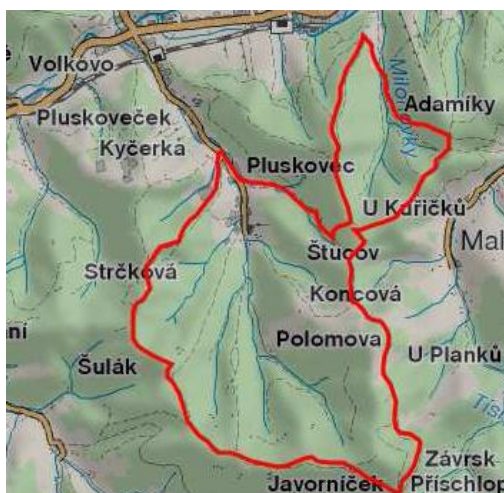
Jak uvádí Špičáková (2009), postupně začínají rozvíjet tyto aktivity i ostatní kraje. Mnohdy se impulzem stávají problémy s provozováním hipostezky po běžných komunikacích. Jezdecké stezky jsou již funkční v Pardubickém, Královéhradeckém, Ústeckém, Středočeském, Jihomoravském, Zlínském, Moravskoslezském kraji a na Vysočině. Na setkání tvůrců jezdeckých stezek bylo rozhodnuto o vytvoření celostátní koncepce stezek s napojením na krajských a státních hranicích.

Zlínský kraj

Ve Zlínském kraji koordinuje vznik jezdeckých stezek a ostatních aktivit kolem koní obecně prospěšná společnost HYJÉ – koně Zlínského kraje, která vznikla v rámci krajského projektu v roce 2006. Společnost zajišťuje propagaci, vzdělávání, pomáhá při vypracování projektů v oblasti hipoturistiky a podílí se na revitalizaci dostihového závodiště ve Slušovicích. Jak uvádí HYJÉ – koně Zlínského kraje (2011) v příručce „Koňské trasy ve Zlínském kraji“, vzniklo zde několik hipostezek o různé délce i náročnosti.

1. *Hipotrasa Beskydy*

Je jako jediná vedená po území CHKO Beskydy a ptačí oblasti Horní Vsacko. Okruh začíná a končí na statku Dvůr u kříža. Trasa měří 16 km a vede převážně po modré značce v okolí Velkých Karlovic. Umožňuje nám výhledy ze hřebenu Vsetínských vrchů na panoráma Javorníků a Beskyd. Většina okruhu vede lesy a loukami, částečně po nezpevněných a zpevněných cestách v nadmořské výšce 500 až 900 m n.m. Správu této atraktivní trasy zajišťují zaměstnanci zařízení Dvůr u kříža.

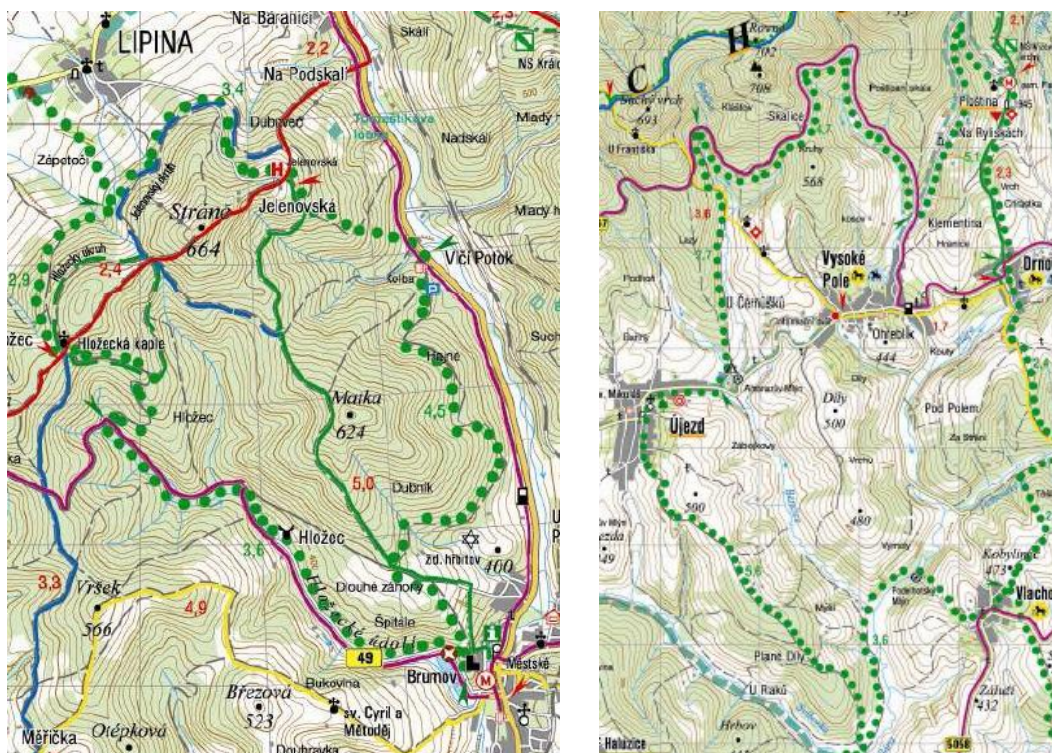

Obrázek 3: *Hipotrasa Beskydy* (www.hyje.cz)

2. *Malý jezdecký okruh Vizovicko*

Okruh vede Vizovickými vrchy a CHKO Bílé Karpaty. Začíná ve stáji Lipina a navazuje na Velký jezdecký okruh Vizovicko. Měří 20 km a vede po zelené značce.

Okruh je zaznačen v turistické mapě č. 80 Vizovické vrchy Kartografie Praha, a. s. Trasa je vedena loukami, pastvinami a lesem v nadmořské výšce 300 až 600 m n.m. Místy souběžná s cyklotrasou a turistikou trasou. Zajímavým místem, které můžeme navštívit, je Broumovský hrad.

Obrázek 4: Malý (vlevo) a velký (vpravo) jezdecký okruh Vizovicko (www.hyje.cz)

3. *Velký jezdecký okruh Vizovicko*

Trasa začíná ve Vysokém Poli a vede po zelené značce. Trasa je dlouhá 38 km. Okruh je zaznačen v turistické mapě č. 80 Vizovické vrchy Kartografie Praha, a. s. Trasa rozšiřuje malý jezdecký okruh Vizovicko. Vede loukami, pastvinami a lesem. Na trase je možno navštívit národní kulturní památku Ploština.

4. *Hipotrasy Koryčany*

Trasa vychází z Hipocentra Koryčany. Je dlouhá 8 km, vede po zelené značce a navazuje na hipostezku „Po formanských cestách a stezkách křížem krázem Moštěnkou a Hříběcími horami“. Zdejší mírné kopečky s loukami a lesy přímo lákají k hipoturistice. Profil cesty je nenáročný a po cestě je možnost navštívit zámek Koryčany nebo hrad Cimburk.

Obrázek 5: Hipotrasy Koryčany (www.hyje.cz)

5. **Hipotrasy Ranche Nevada**

Jedná se o kratší, 6 km dlouhou trasu, která vede Stupavskou vrchovinou po žluté značce. Trasa vede převážně listnatým lesem, součástí trasy je výstup na místní skalnaté útvary s komentářem a informacemi o místních zajímavostech, které jsou zobrazeny na informačních tabulích. Profil cesty je nenáročný. Zajímavá místa v okolí jsou Lázně Leopoldov (místní název Smraďavka), zámek a zámecký park Buchlovice, hrad Buchlov, kaple Barborka, putovní místo Velehrad a archeoskanzen Modrá.

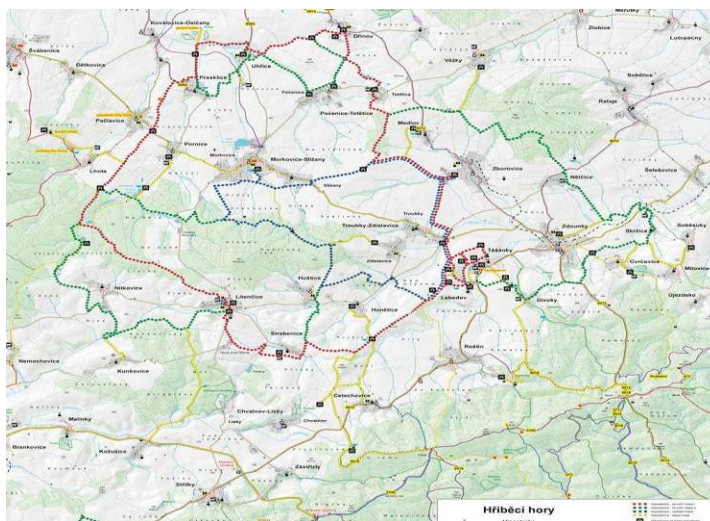

Obrázek 6: Hipotrasy Ranche Nevada (www.hyje.cz)

6. *Hipotrasa Po formanských cestách křížem krážem Moštěnkou a Hřiběcími horami*

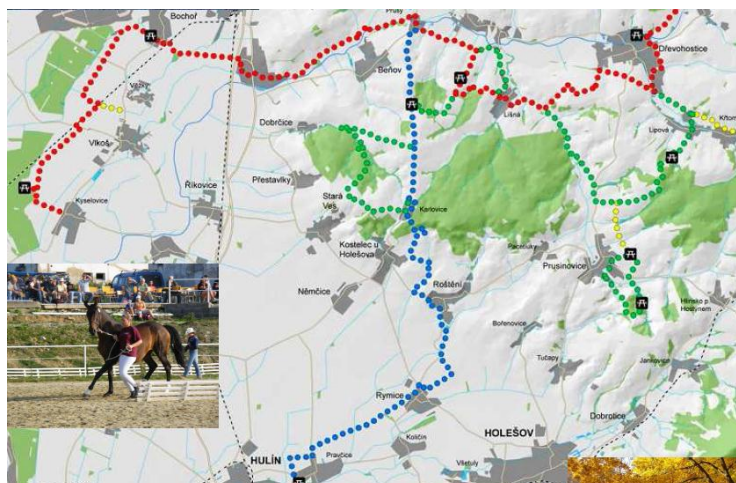
Jezdecká stezka prochází územím 22 obcí a měří 155 km. Vede po červené, modré, zelené i žluté značce. Tato stezka propojuje jednotlivé jezdecké stáje i regiony. Trasa začíná v Těšánkách. Stezky vedou převážně po polních a lesních cestách, původně formanských. Vybraná místa jsou doplněna úvazištěm, informačními tabulemi a koši na odpadky.

Obrázek 7: *Hipotrasa Po formanských cestách křížem krážem Moštěnkou a Hřiběcími horami (www.hyje.cz)*

7. *Křížem krážem Moštěnkou a Hřiběcími horami*

Hipostezka dlouhá 75 km vede po červené, modré, zelené a žluté značce. Začíná v Kyselovicích a vede až k Hostýnským vrchům. Propojuje jednotlivé stáje v regionu a turisticky zajímavá místa jako jsou zámek Dřevohostice nebo hrad Kasařov u Prusinovic. Při trase je deset zastavení s informačními tabulemi s mapou trasy. Stezka vede převážně po polních a lesních cestách.

Obrázek 8: Křížem krázem Moštěnkou a Hřibčicemi horami (www.hyje.cz)

8. *Hipotrasy Hradisko*

Krátký, 3 km dlouhý okruh vede po žluté značce kolem Rožnova pod Radhoštěm. Stezka vede zpevněnou lesní cestou a loukami. Trasa je nenáročná, vhodná i pro začátečníky. Je zde možnost navštívit zříceninu Hradisko, Pustevny, Radhošť nebo skanzen Valašské muzeum v přírodě.

Obrázek 9: Hipotrasy Hradisko (www.hyje.cz)

3.3 Požadavky na koně pro jezdeckou turistiku včetně jejich vybavení

Podle jakých kritérií vybírat koně pro jezdeckou turistiku? Jaké *plemeno* je nejvhodnější? Dá se říci, že plemeno není až tak podstatné, ale na delší trasy jsou často vybírány méně vyšlechtěné rasy jako např. huculský kůň, fjordský kůň, hafling, arabský plnokrevník nebo různí ponyové. Dále se můžeme setkat s „americkými plemeny“ jako

např. quarter horse, paint horse, appaloosa apod. Výběr plemene tedy spíše záleží na vkusu jezdce a je zaměřen na konkrétní charakter jedince.

Obrázek 10: Arabský plnokrevník bývá často využíván pro svou vytrvalost

Základním kritériem koně určeného pro hipoturistiku by měl být ukončený **tělesný vývoj**. Ten je obecně definován jako stáří od pěti až sedmi let. Dodržením tohoto kritéria se vyhneme řadě zdravotních problémů (problémy s páteří, klouby, končetinami atd.) Dalším důležitým faktorem při výběru koně je jeho **povaha**. Měla by být vyrovnaná, klidná a zároveň ne flegmatická. Dále by kůň neměl kopat, kousat nebo být lekavý, nervózní či líný. Protože se při hipoturistice pohybujeme většinou ve skupině, je nutné, aby se dobře snesl s ostatními koňmi. Také bychom měli zohlednit, zda je kůň zvyklý na pobyt na pastvinách a jaké má nároky na krmení (Andrlová, 2008).

Obrázek 11: Bezkonfliktnost koní při jízdě ve skupině (foto p. Vaculíková)

Při otázce na *pohlaví koně* je jednoznačně nejvhodnější valach. Klisny nejsou vhodné v období říje nebo v době kojení. Hřebec není vhodný vůbec kvůli svému vznětlivému charakteru, i když se mohou vyskytnout i výjimky.

Protože se při jezdecké turistice pohybujeme v terénu a často nasedáme či sesedáme, neměl by být kůň příliš vysoký. Dále by měl být dobře osvalený, silný, vytrvalý, mít zdravá kopyta a být celkově v dobrém zdravotním stavu a kondici (Stejskalová, 2005). Jestliže plánujeme naše putování s koňmi po tvrdém terénu (asfalt, makadam, kamenité lesní cesty apod.) je vhodné mít koně okovaného, popř. u bosých koní zvážit koupi bot pro koně.

Jak uvádí Hollý (2003), nesmíme podcenit *výstroj*, kterou budeme používat. Uzdečku nejčastěji použijeme tu, na kterou je konkrétní kůň zvyklý (anglická, westernová, bosal, hackamore, provazová atd.). Pokud ovšem zvolíme udidlové uzdění, je vhodné dát pod uzdečku ohlávku (nejvhodnější je provazová), a to v případě nutnosti uvázat koně, nebo při odpočinku či krmení. Otěže jsou podle mého názoru nejpraktičtější provazové díky snadné údržbě a všestrannému využití. Též u sedla je důležité, aby koni pasovalo, jinak hrozí riziko otlaků a odřenin. Sedlo musí vyhovovat velikostí, pohodlím a ostatními požadavky nejen koni, ale také jezdcí. Co se týče typu, není podstatné, zda se jedná o sedlo anglické, westernové, vojenské, australské, turistické nebo sedlo typu McClellan. Sedlovou podložku (deku) musíme zvolit ve vhodné velikosti, nejideálnějším materiálem pro jezdeckou turistiku, jak uvádí Hollý (2003), je vlněná deka podložená plstěnkou. Podbřišník je nejvhodnější provázkový, protože rychle vysychá, má jednoduchou údržbu a neodírá koně. Poprsník zvolíme do výbavy koně v případě velkého výškového převýšení při túře. Důkladně zvážíme výběr brašen. Ty musí být dostatečně velké, protože vše potřebné povežeme se sebou. Zároveň však musí být brašny pro koně pohodlné, musí optimálně rozkládat váhu a měly by být z odolného a nepromokavého materiálu. Dříve se brašny vyráběly pouze z kůže, v dnešní době se hojně setkáváme se syntetickými materiály (nejčastěji Cordura).

Obrázek 12: Ukázka vybavení jezdce a jeho koně

Pokud jsme koně dobře připravovali (při výcviku ze země i pod sedlem), bude se s námi při pobytu v přírodě pohybovat s nadšením a zvládne všechny terénní překážky bez problémů. Potom tato aktivita přinese uspokojení a krásný pohybový zážitek nám i našemu koni (Hollý, 2003).

3.4 Charakteristika terénních podmínek pro zřizování jezdeckých stezek, vybavení a značení jezdeckých stezek

2.4.1 Požadavky pro provozování turistiky na koni

Při projektování stezek jsou určeny všeobecné požadavky, při jejichž dodržení přispějeme zároveň k rozvoji krajiny. Podle Hanáka (2002) musíme při provozování turistiky na koni dodržet tyto požadavky:

1. **Technické** – tedy prostorové uspořádání trasy, jako je vhodná šířka trasy, podílný a příčný sklon trasy, povrch trasy apod.
2. **Specializované** – návaznost na technologické postupy v lesnictví, zemědělství a dopravě, minimalizace zákazu produkční plochy, protierozní opatření, ochrana porostů a ekologicky cenných krajinných prvků.

3. **Krajino-estetické** – plynulé vedení trasy s využitím možností terénu – nabízí rozhledy, přírodní a kulturní zajímavosti.
4. **Minimalizace narušení** – minimalizace narušení dominantních celospolečenských prvků zpřístupňované krajiny či existujících funkčních systémů. Je potřeba vyhnout se dlouhodobému souběhu s jinými druhy cest, tj. frekventovanými motorovými komunikacemi, cyklostezkami, či turistickými trasami.
5. **Ekonomické** – je potřeba využívat stávající síť polních a lesních cest a co nejméně narušit pozemky v soukromém vlastnictví. Náklady na zpevnění a stavbu nových úseků by měly být co nejnižší a minimalizovat by se měly rovněž pozdější náklady na provoz a údržbu těchto cest.

2.4.2 Trasování

Při trasování jsou pro nás důležité tyto parametry:

- Délka trasy.
- Výškový rozdíl začátku a konce trasy.
- Podílný sklon.

Každou trasu rozdělíme na úseky a propočteme pro ni hodnoty uvedené výše. U jezdeckých tras určených k rekreačním účelům tyto parametry nemusíme tak striktně dodržet.

Vyjdeme-li ze Špičákové a Kozumplíkové (2009), tak parametry jako délka, výškový rozdíl a podílný sklon jsou u jezdeckých tras za dodržení limitů a doporučení vyjádřeny konkrétními veličinami. Celková délka trasy není omezena a je uvedena v kilometrech. Je členěna na úseky, které jsou odděleny odpočívadly nebo úvazišti. Délka těchto úseků se přizpůsobuje výškovému rozdílu. Podílný sklon terénu musí odpovídat sjízdnosti pro jezdce s koněm, který krátkodobě může být až 40 %, v průměru 10 %, přičemž na kratší vzdálenosti může být průměr až 15 %.

Aby se jednotlivé úseky trasy daly rozdělit do vhodných kategorií, byla zavedena stupnice jezdeckých tras. Získáme tak přesné podmínky trasy (Hollý, 2003).

Tabulka 1: Stupnice jezdeckých tras (Hollý, 2003)

0	Velmi lehký terén	představuje terén jízdný či kolbiště, např. pastvinu, písčnou pláž apod.
1	Lehký terén	je rovina s minimálními požadavky na vedení koně
2	Středně těžký terén	zvlněný terén s občasnými kratšími výstupy a sestupy v prostředí, které vyžaduje zvýšené nároky na vedení koně
3	Těžký terén	dlouhé, strmé výstupy a sestupy, kdy je třeba dobrého jezdce
4	Velmi těžký terén	prudké výstupy a sestupy, strže a srázy, které je možné absolvovat jen s koněm na ruce; požadavek na dokonalé ovládnutí koně
5	Nesjízdný terén	lavičky, mostky, schodky, žebříky
A	Dobrý podklad	pružný, je možné na něm bez omezení cválat
B	Střední podklad	tvrdší nebo hlubší terén, po kterém je možno bez problémů klusat, ale cválat jen na kratší čas
C	Špatný podklad	tvrdý nebo bažinatý terén, nevhodný pro cval, klus omezeně; častá nutnost vedení koně na ruce

Při návrhu trasy se maximálně snažíme vyjít z daných přírodních podmínek. Ty bychom měli z důvodů krajinně-estetických i ekonomických respektovat. Musíme také zvážit vhodnost povrchu stezky pro koně. Sdružení Jezdecké stezky východních Čech (Lašek, 2006) zveřejnilo studie o vhodnosti povrchů pro jízdu na koni. Z ní vyplývá, že přistupujeme-li k trase z hlediska koní, tvrdý povrch jejich šlachový aparát šetří, ale dlouhotrvající vliv může poškodit klouby. Měkký povrch sice šetří klouby, ale namáhá naopak šlachy. Nejlepší jsou tedy pro koně povrchy pružné, které nalezneme na pěšinách a lesních či lučních cestách.

Ne vždy je však možné těmto požadavkům vyhovět. Z těchto požadavků vychází i Špičáková (2009), která jako další vhodný povrch uvádí lesní a hlinité cesty. Po nich se lze pohybovat i klusem a cvalet, musíme však dát pozor na poškození cest. Vhodné jsou také bývalé úvozové cesty, které můžeme do trasy zařadit. Při vedení stezky obcí je

nejčastějším povrchem asfalt, ten však umožňuje jízdu pouze krokem a za deště je tento povrch kluzký. Nejlepším řešením je tzv. „zemní cesta“, která je charakterizovaná jako nezpevněná cesta, zbudovaná na únosných podložních zeminách, které jsou určeny k přímému pojiždění vozidly (Hanák, 2002). Pokud povrch cest takovému stavu neodpovídá, měl by být zpevněn. Na bahnitých úsecích a úsecích náchylných k erozi je zapotřebí vysypání takových míst ochrannou vrstvou. Možnou variantou takové úpravy, dle metodiky Jihomoravského kraje (Jihomoravský kraj, 2006), je profil tvořený hlinitopísčitou směsí nebo dokonce profil s jízdárenskou směsí.

2.4.3 Objekty na jezdecké stezce

Při budování jezdecké stezky musíme počítat i s odvodňovacími a zabezpečovacími objekty. Dle Křešla a Seredy (1989) k bezpečnému odvedení srážkové vody patří:

- Příkopy a rigoly pro vedení převážně povrchové vody podél cest.
- Svodnice pro příčné svádění vody.
- Drenáže pro odvádění a snižování hladiny podzemní vody.
- Mosty a propusti pro příčné převedení vodních toků pod cestou. Lávky a mosty musí být dostatečně pevné a označené vodorovnou cedulí.

K dalším specifickým objektům patří úvaziště. To slouží ke krátkodobému přivázání koně. Může být na již vybudovaném místě, např. tábořišti, přístřešku k odpočinku, u obchodu, restaurace apod. Jezdec zde může koně uvázat, a využít tak zdejších služeb. Podmínkou je jak dostatečně velké místo, a to alespoň 5 x 3 m, tak bezproblémové z hlediska vlastnictví. Podle Špičákové (2009) mezi důležité parametry úvaziště patří:

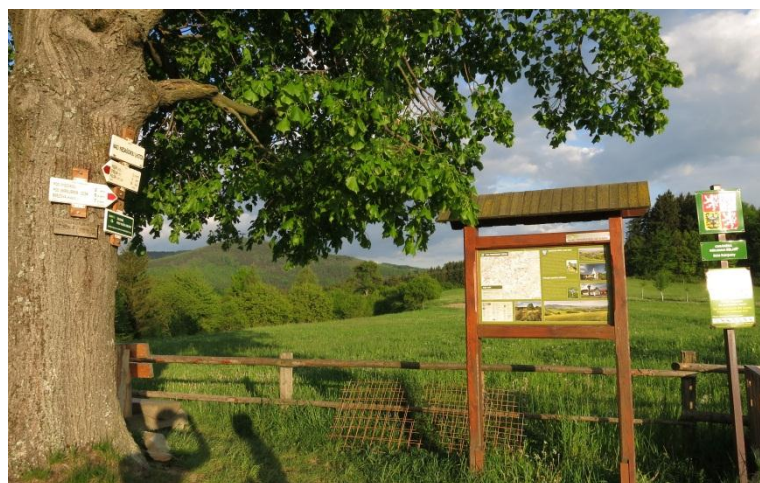
- Musí být vybudováno z masivního a nejlépe impregnovaného dřeva.
- Výška podpěr příčného břevna by měla být 1,1 m.
- Podpěry by měly být zapuštěny do země do hloubky 1,0 m.
- Celková délka byla zjištěna jako ideální 2,1 m.
- Příčné břevno je dlouhé 4,0 m.

Dále se na stezkách vyskytují směrové značky, tabule a případně informační panely. KČT vytvořil přesná pravidla a parametry značení (Markvart, 2009). Tato metodika odpovídá značení pěších tras, poněvadž na stezkách se koně pohybují převážně krokem, čímž se spíše blíží rychlosti pohybu pěšího turistu, než-li cyklisty. Také výška umístění

značek je vyhovující. Informační panely poskytují návštěvníkům více informací o stezce, po které se pohybují. Jejich umístění je potřebné zejména na:

- Východišti tras.
- Křížení páteřní trasy s lokálními okruhy.
- U kulturních a přírodních zajímavostí, památek, apod.
- U bodů panoramatického rozhledu.

Informační tabule musí splňovat stejné parametry jako informační tabule pro pěší turisty, tedy rozměry 1000 až 1500 mm šířka a 700 až 1000 mm výška.

Obrázek 13: Příklad umístění informační tabule

2.4.4 Provoz a údržba

Údržba jezdecké komunikace je pravidelná, opakovaná péče za účelem její provozuschopnosti a prevence oprav. Součástí údržby je odstraňování drobných závad, preventivní opatření proti poškození jednotlivých částí cestního tělesa a zejména udržování všech odvodňovacích zařízení v činnosti (Hanák, 2002).

Dle Špičákové a Kozumplíkové (2009), se jedná zejména o údržbu cesty a její zpevnění, kontrolu odvodnění stezky, kontrolu úvaziště, mostků a údržbu značení. Údržba je nejjednodušší, jestliže za ni zodpovídají uživatelé stezek (majitelé a chovatelé koní) nebo jejich zřizovatelé (nejčastěji obce).

Základem k vytvoření kvalitní sítě jezdeckých stezek jsou odborné znalosti a zkušenosti z oblasti projektování hiposteze. S nimi musí být spojena ohleduplnost uživatelů stezek a dodržování právních předpisů.

4 METODIKA

V rámci mé práce, kterou jsem se zabývala od jara 2013, jsem se snažila o návrh reálných jezdeckých stezek v mikroregionu Hornolidečsko. V úvodní, tedy literární části, jsem shromažďovala dostupné materiály (knižní publikace, brožury, internetové články), ze kterých jsem čerpala potřebné informace pro mou bakalářskou práci, viz Seznam literatury.

Dále následovalo hledání vhodné trasy pro případnou jezdeckou stezku, jež bylo realizováno pomocí turistickým map a činností přímo v terénu. Pro koňskou stezku je vhodné, aby nevedla souběžně s jinými stezkami, zejména turistickou a cyklo-turistickou. Pokud však z terénních důvodů není jiná možnost, než souběh jezdecké stezky s jinou stezkou, je potřeba potřebné šířky cesty (alespoň 3 m) a tolerance uživatelů stezky (pohyb jezdců pouze po jedné straně stezky, v případě setkání turistů pohyb pouze krokem atd.). Jak jsem již uvedla, další náplň mé práce spočívala v rozsáhlé terénní činnosti, a to vlastním hledáním vhodné trasy z pozice přímo na koni, popř. na kole či pěšky. Nejvíce se mi osvědčilo projíždění trasy na koni, neboť pěší projití trasy mnohdy neodhalí nedostatky pro hipostezku (příliš úzká místa, nízké větve atd.) a také je náročnější z časového hlediska. Na kole zase nedokážeme tak dobře zhodnotit daný povrch trasy. Během trasování jsem jednotlivé body stezky (nebo i celou trasu) zaměřovala mobilním přístrojem s GPS pomocí aplikace Locus map a následně výsledky zpracovala do mapových podkladů z portálu mapy.cz. Nezbytnou součástí mé práce byla i fotodokumentace vhodných cest jako potenciálních koňostezeček.

5 NÁVRH JEZDECKÝCH TRAS V MIKROREGIONU HORNOLIDEČSKO

5.1 Charakteristika území

5.1.1 Základní údaje

Mikroregion Hornolidečsko se nachází na území Zlínského kraje, okresu Vsetín, katastrálním území obcí Francova Lhota (a pod ni spadající obec Pulčín), Valašská Senice, Střelná, Horní Lideč, Lidečko, Lužná, Valašská Polanka, Seninka, Leskovec, Ústí, Prlov, Pozděchov, Lačnov, Študlov a Valašské příkazy. Pouze katastrální území obcí Francova Lhota, Valašská Senice, Střelná, Horní Lideč, Lidečko, Lužná, Valašská Polanka a Leskovec jsou součástí CHKO Beskydy – tedy mou zájmovou oblastí. V této největší chráněné krajinné oblasti v České republice se zároveň nachází velké množství přírodních rezervací. Část území Hornolidečska leží také v CHKO Bílé Karpaty a v oblasti Vizovických vrchů. Patří mezi nejhornatější a nejlesnatější území v celé České republice. Pro jednotlivé obce jsou typická dlouhá a úzká údolí se značně svažitémi pozemky, na nichž se střídají a prolínají lesy, zemědělské pozemky, jalovcové pasíanky, vzácná fauna a flóra. Pozoruhodné jsou také přírodní skalní útvary, mezi něž patří Čertovy skály v Lidečku, Pulčínské skály ve Francově Lhotě nebo skály v Lačnově.

Obrázek 14: Pohled ze sedla koně na Pulčínské skály a vrchol Hradisko

5.1.2 Přírodní poměry

Klimatologie

Zájmová oblast se nachází v zóně CH7, skupiny MT5. Quitt (1975) charakterizuje klima v zóně CH7 takto: *"Velmi krátké až krátké léto, mírně chladné a vlhké, přechodné období je dlouhé, mírně chladné jaro a mírný podzim. Zima je dlouhá, mírná, mírně vlhká s dlouhou sněhovou pokrývkou"*. Oblasti MT5 Quitt (1975) popisuje takto: *"Krátké léto, mírné, suché až mírně suché, přechodné období krátké s mírným jarem a mírným podzimem, zima je normálně dlouhá, mírně teplá a suchá s krátkým trváním sněhové pokrývky."*

Hydrologie

Oblast náleží do povodí Moravy, umoří Černého moře. Přímé okolí oblasti je odvodňováno tokem řeky Senice, do které se vlévá Pulčinský potok. Ten má řadu bezejmenných přítoků, u kterých lze jen velmi těžko zjistit název. Oblast náleží do hydrogeologického rajonu flyše v povodí Bečvy, umoří Dunaje (Šráček, Kuchovský, 2003).

Geografie

Geomorfologicky zájmová oblast náleží do Javorníků (podcelek Makytská hornatina), v blízkosti průlomového údolí řeky Senice (Lomensko), kterým jsou Javorníky odděleny od Vizovické vrchoviny (Langerová et al, 2006). Mikroregion se nachází v nadmořské výšce 360 m (obec Ústí u Vsetína) až 923 m (h. Makyta).

Flóra

Vegetaci představují zbytky květnatých bučin, hlavními dřevinami stromového patra jsou buk lesní a jedle bělokorá. Na skalních blocích roste původní borovice lesní, na pastvinách se nachází jalovec obecný, v lesích je vtroušen smrk ztepilý. Bylinný podrost tvoří např. kyčelnice devítilistá, rozrazil horský. Na kyseljších stanovištích roste šťavel kyselý či borůvka černá. Trávinobylinná společenstva na svahových hlínách mají povahu zarůstajících luk s řadou teplomilných druhů rostlin. Rostou tady např. zvonek broskvoňolistý, jehlice trnitá, silenka nící, vstavač mužský, prstnatec bezový, kručinka barvířská a čičorka pestrá (Pavelka, Trezner, 2001).

Fauna

Zoologické průzkumy prokázaly výskyt 105 druhů obratlovců. Převažují typické lesní druhy, ve starých porostech žijí vzácný strakapoud bělohřbetý, strakapoud malý, datel černý, krutihlav obecný, čáp černý, jeřábek lesní atd. Jeskyně a skalní štěrbiny vzácně obývají letouni, např. vrápenec malý, netopýr ušatý, netopýr velký a netopýr brvitý. Území rezervace je součástí areálu ohrožených druhů šelem – rysa ostrovida, medvěda hnědého a vlka obecného (Pavelka, Trezner, 2001).

5.1.3 Legislativa v ochraně přírody

Velká část mikroregionu je zahrnuta v CHKO Beskydy, část zájmové oblasti je definována jako národní přírodní rezervace (dále jen NPR) – konkrétně NPR Pulčín - Hradisko.

- Národní přírodní rezervace (NPR)

Menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní rezervace; stanoví přitom také jejich bližší ochranné podmínky.

- Chráněná krajinná oblast (CHKO)

Patří mezi jednu z osmi kategorií chráněné oblasti. Chráněná oblast je území, kterému je vzhledem k jeho přírodnímu bohatství věnována zvláštní ochrana. Chráněna je jak příroda jako soubor přírodního bohatství, tak i vzhled krajiny.

5.2 Průběh tras

Cílem mé práce bylo navrhnout koňské stezky v mikroregionu Hornolidečsko, konkrétně v jeho části CHKO Beskydy. Zvažovala jsem tato následující kritéria.

- Povrch tras

Pro koňskou turistiku je ideální pružný povrch, který je schopen vsakovat vodu (např. hlinitopísčité, písčité) a je schopen při zatížení odolávat erozi. Nevhodný je měkký, v období dešťů podmáčený povrch (v letním suchém období je naopak ideální). Bohužel, k značné proměnlivosti povrchu při změnách počasí nelze

koňskou stezku tímto povrchem vést. Taktéž je nevhodný velmi tvrdý povrch (asfalt, makadam, šotolina), zvláště pro koně „na boso“. Ve většině případů se však takovému povrchu při plánování tras nevyhneme. Měli bychom alespoň tento povrch co nejvíce minimalizovat.

Obrázek 15: Příklad ideálního povrchu pro hipostezku (písčítý povrch)

- ***Ochrana krajiny***

Jak už bylo řečeno dříve, zájmová oblast patří do CHKO Beskydy, což způsobuje mnohá omezení, jako např. zákaz tábořit a rozdělávat oheň mimo místa k tomu vymezená. Malá část zájmového území spadá do NPR Pulčín – Hradisko, které jsem se v rámci ochrany krajiny při plánování cest vyhnula. Je však možnost navštívit toto unikátní a jediné skalní město na Moravě pěšky a koně nechat odpočinout na nedalekém úvazišti.

- ***Problém mnohých potencionálních tras – pastviny***

Tento problém bylo velmi obtížné řešit, neboť v mikroregionu Hornolidečsko se nachází velké množství pastvin především pro skot, dále v menším množství pro ovce a koně. Trvalé pastviny se nacházejí v katastrálním území obcí Lidečko a Valašská Polanka, dočasné pastviny jsou nejvíce využívány v obci Francova Lhota a Valašská Senice. Trvalé pastviny a ani dočasné pastviny nelze využít pro vedení koňských stezek, byť jsou využity pouze velmi krátké období v kalendářním roce. V rámci jízdářských okruhů s průvodcem lze tyto trasy v některých obdobích s koňmi projet.

- ***Souběžnost hipostezky s ostatními značenými trasami***

Mezi ostatní značené trasy patří turistická trasa, cyklotrasa a běžkařská trasa. Ideální případ je, pokud se tyto trasy vedou odděleně. Je tomu tak proto, že turisté, cykloturisté, běžkaři a jezdci na koních se každý pohybují jinou rychlostí, pro každý druh sportu je ideální jiný povrch a charakter cesty. Pro jezdce na koni může být turistická trasa vedená přes skalní útvary nebo v prudkém stoupání či klesání již nebezpečná, až neschůdná. Pokud však z terénních důvodů není jiná možnost než souběh jezdecké stezky s jinou stezkou, je potřeba dostatečné šířky cesty (metodika KČT udává alespoň 3 m, zmíněno výše) a tolerance uživatelů stezky (pohyb jezdců pouze po jedné straně stezky, v případě potkání turistů pohyb pouze krokem atd., zmíněno výše).

V literatuře věnující se koňské turistice se dočteme, že ideální je souběh běžkařské a jezdecké trasy. S tímto tvrzením však nesouhlasím, protože jezdci jezdí (alespoň jízdářenské okruhy, viz roční období) i v zimně a ničí běžkařskou stopu, která je pak pro běžkaře nepoužitelná. Další problém je ten, že mnohdy je běžkařská trasa shodná s turistickou trasou a pro třetí značenou trasu již není na této cestě dostatek prostoru. Dle mého názoru je nezbytná hlavně vzájemná ohleduplnost, respekt a vzájemná úcta uživatelů stezky. Z vlastní zkušenosti vím, že i na chodník o šíři 2,5 m se v zimním období vejdou turista, běžkař i jezdec na koni. Naopak chodník o šíři 4 m mohou dva neohleduplní jezdci na koních zničit tak, že je pro běžkaře po dlouhou dobu zcela nepoužitelný.

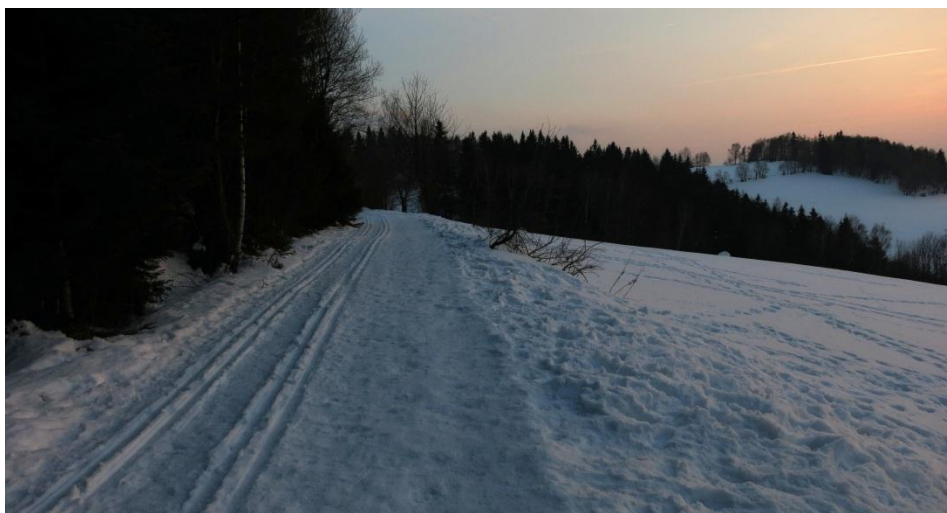
Obrázek 16: Dostatečná šíře cesty pro více tras

- ***Protínání trasy s přírodními zajímavostmi, ubytování, stravování, napájení koní***

Koňské trasy jsem se snažila navrhovat tak, aby vedly přes co nejvíce přírodních zajímavostí (pokud to dovoluje ochrana přírody), s co největším počtem výhledových míst do krajiny. Dále jsem dbala na pitný režim koní a jezdců a snažila se návrh cest vést i přes studánky a napajedla. V rámci navrhovaných stezek jsou zohledněna vhodná místa k odpočinku koní a jezdců s možností stravování a ubytování jezdců i jejich koní. Konkrétní popis viz níže – jednotlivé trasy.

- ***Roční období***

Nejvhodnějším ročním obdobím pro jezdeckou turistiku je jaro a podzim. V létě se vyskytují problémy s bodavým a jiným obtížným hmyzem, dále díky riziku přehřátí musíme řešit problémy spojené s častým napájením koní a jejich chlazení. Další možný problém je spojený se zvýšeným výskytem bouřek. V období sucha se naopak musíme potýkat s velmi tvrdým, a tudíž méně vhodným povrchem cest pro jezdeckou turistiku.

Obrázek 17: Možné nebezpečí zimního období – zledovatělý chodník

V zimě zase naopak řešíme problémy s možnými respiračními problémy u koní (v důsledku velmi nízkých teplot), jejich možné podchlazení (riziko zvláště při předchozím zpcením koně), nemožnost koním zajistit přirozenou stravu (pastva)

během putování a také mnohdy zdroje vody zamrzají (malé potoky, studánky, kaluže). Dále zde hrozí větší riziko uklouznutí až pádu koně na zledovatělém terénu, možnost zranění o předměty zakryté sněhovou pokrývkou, velmi pomalý přesun po trase, v některých případech až nemožnost projet trasu vůbec, a to zejména díky hluboké sněhové pokrývce (nejčastěji v měsících leden a únor), a v neposlední řadě hrozí až riziko vysílení koně. Taktéž v zimním období je sníženo pohodlí jezdců. Musíme dbát na správnou volbu dostatečně teplého a pohodlného oblečení a vybavení (vlněná podložka na sedlo, australský kabát nebo kvalitní pončo pláštěnka jako ochrana vůči sněžení nebo pádu sněhu ze stromů, dlouhé chapsy, kukla v kombinaci s koženým kloboukem, návleky proti sněhu, kvalitní rukavice atd.).

Díky všem možným negativům zimní jezdecké turistiky je vhodné pečlivě naplánovat a zvážit trasu, pokud možno volit co nejkratší cesty mezi koňskými stanicemi, pečlivě zvážit vybavení koně a jezdce a myslet na omezení ve stravě a zdroji vody. Proto mi přijde nejhodnější v zimním období podnikat pouze krátké jízdárenské okruhy (1 až 3 h., v závislosti na teplotě a sněhových podmínkách).

Jak už bylo řečeno, díky mnohým negativům letního a zimního období, jako nejvhodnější doba pro jezdeckou turistiku se jeví jaro a podzim. V obou obdobích jsou relativně vhodné tepelné podmínky, není vysoký výskyt bodavého hmyzu, není problém s potravou pro koně (pastva) a se zdroji vody. Oproti letním měsícům je zde výhoda i v menší míře turistického ruchu a s tím spojených problémů s přeplněnými podniky ke stravování a k odpočinku a větší frekventovanosti na lesních cestách. Přes všechna pozitiva je potřeba i v těchto obdobích pečlivě naplánovat trasu vzhledem k počasí a s tím souvisejícím stavem terénu. Je nevhodné a neohleduplné jezdit na koňské stezky těsně po vydatných či dlouhotrvajících deštích nebo v předjarním období, kdy je půda silně podmáčená.

Obrázek 18: Podzimní období je ideální pro koňskou turistiku.

Po zhodnocení všech možných kritérií, přínosů a nedostatků, jsem navrhla tyto trasy:

5.2.1 Velký okruh z Francovy Lhoty přes Beňadín a zpět

Výchozím stanovištěm pro hipostezku je tábořiště Hucul Club, které se nachází téměř v centru obce Francova Lhota. Stezka začíná po asfaltové vedlejší pozemní komunikaci 500 m směrem ke stáji Hucul Club (značeno informační tabulkou, možnost ustájení koní za špatného počasí), kde z této cesty uhýbá na polní cestu vinoucí se podél pastvin až k lesu – 1 km. Poté stezka odbočuje mírně doleva a lesní cestou po 500 m dojedeme svážnicí na turistický rozcestník Střelenský vrch, kde se hipostezka protne s modrou a červenou turistickou značkou (informační tabule). Z tohoto bodu jezdecká stezka kopíruje zprava modrou turistickou značku (vzdálenost od turistické značky cca 5 m) a zleva obchází vrchol Střelenského vrchu. Po 700 m od rozcestníku se nachází po levé straně studánka (značení informační tabulkou) cca 100 m od stezky. Následně se stezka odpojuje od modré turistické značky vpravo až na rozhlednu Čubův kopec (720 m n.m.), kde se opět spojí s modrou turistickou značkou – 1,6 km. Z Čubova kopce následuje klesání lesní cestou, která přechází v otevřenou hřebenovou trasu až ke Kobzově lípě souběžně s modrou turistickou značkou – 2 km. Hřebenová trasa spolu s modrým turistickým značením pokračuje, pro následný přesun lze využít jednak zpevněnou komunikaci – štolina nebo louky podél cesty (za příznivého počasí) až na Mikolínův vrch – 4,1 km. Tato část stezky naskýtá velké množství okružních výhledů.

Po 900 m opouštíme modré turistické značení doprava za účelem navštívení koňostanice Beňadín (zřízeno Hucul Clubem Francova Lhota) – 1,2 km po lesní cestě s vyústěním na louce nad obcí Dešná (Slovensko). Po návratu z odbočky na původní hipostezku (vrchol Kyčera, 804 m n.m.) pokračujeme dále lesní cestou, která se po 800 m napojí na modrou turistickou značku a souběžně s ní vede směrem pod nejvyšší vrchol Makyta (923 m n.m., zprava se připojuje žlutá turistická značka). Z důvodu těžkého terénu (prudké stoupání a klesání) je tento bod z trasy vynechán a cca 400 m před vlastním vrcholem (1,4 km od předchozí kóty) odbočíme vlevo na vrstevnici (ještě před napojením zelené turistické značky). Tato vrstevnice, vedoucí po široké lesní cestě zleva, kopíruje hřeben vedoucí směrem z Makyty na Pulčín, a to v proměnlivé vzdálenosti 150 až 500 m od červené turistické značky. Zleva podchází vrchol Valašská Kyčera a po 3,4 km se hipostezka napojuje krátce na červenou turistickou značku. Po dalších 300 m souběžného vedení se tato stezka znovu odpojuje doleva a podchází vrchol Butorky po lesní cestě podél dvou výrazných skalních útvarů. Následně se opět krátce stezka napojuje na červenou turistickou značku – lesní cesta (možnost vlevo vyhlídky do údolí a na protější hřeben, kudy samotná stezka vede). Poté stezka vede po luční cestě, kde se odpojuje od červené turistické značky doleva za účelem vyhnutí se prudkému stoupání (vrchol Šerklava). Po této vrstevnici se dostáváme k bezejmenným pramenům potoků vhodným k napojení koní. Mírným klesáním dojedeme po 2,2 km na Skaličí, kde se opětovně napojíme na turisticky značenou stezku (rozcestník průběžné modré a červené značky a začátek žluté značky vedoucí do obce Valašská Senice). Pokračujeme doleva na písčitou cestu, z které se po 700 m odpojuje červená značka. Pokračujeme stále rovně po písčité cestě z důvodu vyhnutí se NPR Pulčín - Hradisko (ochrana přírody, těžký terén lesem a skalními útvary). Touto vrstevnicí, která nabízí výhled na NPR Pulčín – Hradisko, se po 2,5 km dostáváme nad obec Pulčín a následně do obce, kde se naskýtá možnost občerstvení jezdců i koní (Western saloon u Wiliho, možnost navštívení infocentra).

Z obce Pulčín poté pokračujeme shodně s červenou turistickou značkou (asfaltová cesta), která se po 1 km odpojuje doprava na žlutou značku (šotolina), po dalších 300 m odbočíme i ze žluté značky na luční a poté lesní cestu vlevo. Po krátkém stoupání se lesní cesta střídá s loukami s výhledy do okolí. Po 1,1 km následuje napojení na červenou turistickou značku (asfalt) a po 1,9 km mírným klesáním sestoupíme až na

výchozí bod, tj. tábořiště Hucul Club. Cestou přes obec Francova Lhota je možnost občerstvení, nákupu a získání dalších informací z informačních tabulí. Celková délka trasy je 30 km.

5.2.2 Spojnice s Janovskou kolibou

Pro navázání a propojení sousedních koňských stanic na sever slouží hipostezka z Francovy Lhoty do stanice Koliba na Janovských Pasekách nad obcí Hovězí. Výchozím bodem je opět tábořiště Hucul Club. Stezka začíná asfaltovou cestou shodnou s předchozí popsanou hipostezkou Velký okruh z Francovy Lhoty přes Beňadín a zpět (v opačném směru). Cesta tedy pokračuje shodně do obce Pulčín (občerstvení, odpočinek) a dále obchází NPR Pulčín - Hradisko až po místo, kde se Velký okruh odpojuje doprava (křížení modré a červené turistické značky, začátek žluté turistické značky a odbočka doprava na lesní cestu Velkého okruhu). Celková vzdálenost z výchozího bodu je po toto místo 7,5 km.

Spojnice dále pokračuje souběžně s modrou a červenou turistickou značkou 750 m až po rozcestí Radošov. Tam se stezka napojuje doleva na zelenou turistickou značku, s kterou souběžně pokračuje dalších 850 m. Z důvodů prudkého stoupání a úzkého chodníku stezka opouští turistické značení doprava na svážnici, kudy pokračujeme po polní cestě až na rozcestí pod Filkou (1,9 km). Poté vede souběžně 400 m se zelenou turistickou značkou, od které se odpojuje opět ze stejných důvodů na vrstevnici (cca 500 m před vrcholem Filka) a pokračuje lesní cestou až po napojení na žlutou turistickou značku (2 km). Stezka pokračuje lesními a lučními cestami až nad obec Hovězí (3,4 km), kde se z turistické značky odpojuje a obchází obec Hovězí z pravé strany.

Dále hipostezka vede po asfaltové cestě přes hlavní cestu (silnice 487) a přes most přes řeku Bečvu do údolí Hovízky. Po 2,5 km odbočíme doleva a touto cestou pokračujeme mírným stoupáním až k cílové koňostanici (2,2 km). Celková délka trasy je 21,5 km.

5.2.3 Malé jízdářenské okruhy

- **Kolem Pulčína**

Výchozím stanovištěm pro hipostezku je tábořiště Hucul Club. Stezka vede krátce obcí Francova Lhota (asfaltová cesta), poté pokračuje polní cestou podél Hamlazova potoka, kde se zhruba ve dvou třetinách odpojuje doprava a krátkým stoupáním se napojíme na lesní cestu v Jedlovince. Tou pokračujeme až na louky nad obcí Pulčín. Následně obec objedeme zleva a po krátkém klesání po asfaltové komunikaci odbočíme doleva na lesní cestu, která nás dovede údolím Hamlazova potoka až do obce Francova Lhota zpět. Tento velmi krásný okruh jsem nezahrnula do hipostezky „Velký okruh z Francovy Lhoty přes Beňadín a zpět“ díky zvýšené náchylnosti rozbahnění povrchu v období dešťů. Proto je vhodné a ohleduplné údolím Hamlazova potoka projíždět pouze za suchého počasí. Celková délka okruhu je 8,5 km.

- **Na Čubův kopec a zpět**

Výchozím stanovištěm pro hipostezku je tábořiště Hucul Club. Stezka vede až na rozhlednu Čubův kopec (720 m n.m.) stejně jako již výše popsany „Velký okruh z Francovy Lhoty přes Beňadín a zpět“. Z rozhledny okruh zpočátku kopíruje modrou turistickou značku, pak ji obchází zprava po vrstevnici (po cestě studánka). Poté se opět na 200 m napojí na modrou značku až po odbočku k lyžařskému vleku. Tam se trasa odpojuje doleva a objíždí svážnicí Střelenský vrch (642 m n.m.) po lesních cestách, až nás písčítými cestami dovede ke Střelenské kapličce (výhled do okolí, zdroj vody). Poté se trasa vrací klesáním lesní cestou a loukami k Hucul Clubu. Celková délka okruhu je 9,2 km.

Mapy s vyznačenými trasami a fotodokumentace tras je uvedena níže v příloze.

6 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo navrhnout jezdecké stezky v mikroregionu Hornolidečsko. Mnou navržené hipostezky by se na základě návrhu, který se opírá o teoretické i praktické zkušenosti a znalosti, mohly v budoucnu realizovat. Tato práce může rovněž sloužit jako dokumentace k možné realizaci vybudování lokální sítě hipotras v již zmiňované lokalitě. Po zbudování nových stezek by došlo k zpřístupnění této lokality více jezdcům na koních. Tato práce je navíc reakcí na rostoucí zájem o hipoturistiku.

Trasy v této oblasti byly vytvořeny s důkladným přihlédnutím k několika aspektům. Prvním jsou technické limity, které se zabírají profilem, terénem a povrchem trasy. Důležitým bodem v této části je vyhnout se prudkému stoupání či klesání a nevhodnému typu povrchu, kterým může být např. asphalt, makadam nebo šotolina, velmi kamenitá cesta, stejně tak jako v případě mnohých potencionálních cest jílovitá půda, která je v období mokra zcela nevhodná. Dále je zde nutno respektovat mnoho jinak vhodných cest pro koňskou turistiku, které však nelze využít např. z důvodu dočasné pastvy dobytka.

Dalším aspektem je přidružení hipostezek k ostatním turistickým stezkám. Krajina Hornolidečska je protkána mnoha pěšími, cyklistickými a běžkařskými trasami a je v určitých úsecích velmi problematické nové stezky určené pro jezdce na koních do stávajících cest zakomponovat. Dalším omezením týkajícím se návrhu koňských stezek je vyhnout se frekventovaným pozemním komunikacím a jejich křížením.

Z důvodu ochrany přírody jsem rovněž při návrhu hipostezek brala v úvahu omezení, která jsou definována při pohybu v CHKO a NPR pro oblast Beskydy. Zároveň jsem se však snažila vést trasy po atraktivních místech, která disponují výhledy do okolní krajiny, jsou turisticky zajímavá a přitom splňují podmínky vhodné pro jezdeckou turistiku. Do navrhovaných stezek jsem se snažila rovněž zakomponovat přiměřený počet míst pro stravování, zdroje vody pro koně a stanovišť s informacemi.

Po zvážení všech požadavků a kritérií je výsledkem mé práce navržení čtyř hipotras. První stezka „Velký okruh z Francovy Lhoty přes Beňadín a zpět“ o celkové délce 30 km zpřístupňuje rozhlednu Čubův kopec, Kobzovu lípu a koňostanici Beňadín. Cesta vytváří okruh kolem obcí Francova Lhota a Valašská Senice a je protkána

výhledy na skalní útvary a kopcovitý terén dolní části Valašska. Druhá hipostezka „Spojnice s Janovskou kolibou“ o celkové délce 21,5 km navazuje na první okruh a vytváří propojení dvou koňských stanic – Hucul Club a Janovská koliba. Dalšími stezkami jsou dva menší jízdařenské okruhy, a to „Kolem Pulčína“ o délce 8,5 km a „Na Čubův kopec a zpět“ o délce 9,2 km. Ty slouží k bližšímu poznání okolí místní koňostanice. Navrhovaná lokální síť hipostezek je zobrazena na mapových podkladech umístěných v příloze.

Úplným závěrem bych chtěla dodat, že přáním všech, kteří jsou zapojení do projektů hipostezek v České republice, je rozšíření sítě těchto stezek natolik, aby se dalo bezpečně putovat po všech místech naší vlasti s vidinou napojení na koňské stezky okolních zemí.

7 POUŽITÁ LITERATURA

- **Andrlová, M.** (2004): Turistika na koni, Program rozvoje Jihočeského kraje, projekt 2/12 2004, České Budějovice, 54 s.
- **Andrlová, M.** (2006): Turistika na koni v biosférické rezervaci Šumava – studie koncepce rozvoje, verze 15.03.07, 42 s.
- **Andrlová, M.** (2008): Na koni křížem krážem po Česku. 1. vyd. Fragment, Praha, 128 s. ISBN 978-80-253-0569-0.
- **Hanák, K.** a kol. (2002): Zpřístupňování lesa. Vybrané statě I, MZLU v Brně, Brno. ISBN 807157639.
- **Hollý, K.** (2003): Jezdecká turistika. Montanex, Ostrava, 109 s. ISBN 80-7225-104-X.
- **HYJÉ – koně Zlínského kraje** (2011): Koňské trasy ve Zlínském kraji. HYJÉ – koně Zlínského kraje, o. p. s., Zlín, 26 s.
- **Jihomoravský kraj ČR** (2006): Koncept páteřních jezdeckých tras a stezek v Jihomoravském kraji. Verze 2.0. srpen 2006, Brno.
- **Krešl, J., Sereda, O.** (1989): Inženýrské stavby lesnické a protierozní ochrana půdy. Vysoká škola zemědělská v Brně, Brno. 55-914-89.
- **Langerová, B.** et al. (2006): Zlínský kraj. ARC Alfa s. r. o., Zlín. ISBN: 80-86408-14-0.
- **Lašek, V.** (2006): Jezdecké trasy a různé povrchy. [online], dostupné na World Wide Web <<http://hippostezky-vc.info/>>.

- **Markvart, K.** (2009): Metodika značení hipostezek v České republice. In: Sborník referátů z konference ze dne 8. 4. 2009 na téma: Hipoturistika jako forma rekreace, lesního hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety, Křtiny, Česká lesnická společnost, s. 57–59. ISBN: 978–80–02–02122–3.
- **Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky** (2008): Jezdecká turistika v České republice a Rakousku – Rady pro putování krajinou na koni. Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky, Moravské Budějovice, 64 s.
- **Pavelka, J., Trezner, J.** a kol (2001): Příroda Valašska. Český svaz ochránců přírody, ZO 76/06, Orchidea, Vsetín, 1. vydání, 568 s.
- **Quitt, E.** (1975): Klimatické oblasti ČSR, 1:500 000. Kartografické nakladatelství, Praha.
- **Stejskalová, S.** (2005): Než se vydáte na jezdeckou stezku. Časopis Jezdectví, č. 3, s. 90.
- **Špičáková, H.** (2007): Návrh hipoturistických tras na území obce Hvozdec a Veverské Knínice. Diplomová práce, MZLU v Brně, Brno, 55 s.
- **Špičáková, H.** (2009): Hipoturistika včera a dnes, tady a tam. In Hipoturistika jako forma rekreace, lesní hospodářství, ochrana přírody, fakta a střety. 1. vyd. Kostelec nad Černými Lesy: Česká lesnická společnost, 2009, ISBN 978-80-02-02122-3.
- **Špičáková, H. - Kozumplíková, A.** (2009): Parametry pro návrhy hipotras. In Hipoturistika jako forma rekreace, lesní hospodářství, ochrana přírody, fakta a střety. 1. vyd. Kostelec nad Černými Lesy: Česká lesnická společnost, s. 78-85. ISBN 978-80-02-02122-3.
- **Šráček, O. – Kuchovský, T.** (2003): Základy Hydrogeologie. Masarykova univerzita v Brně. Brno.

SEZNAM OBRÁZKŮ

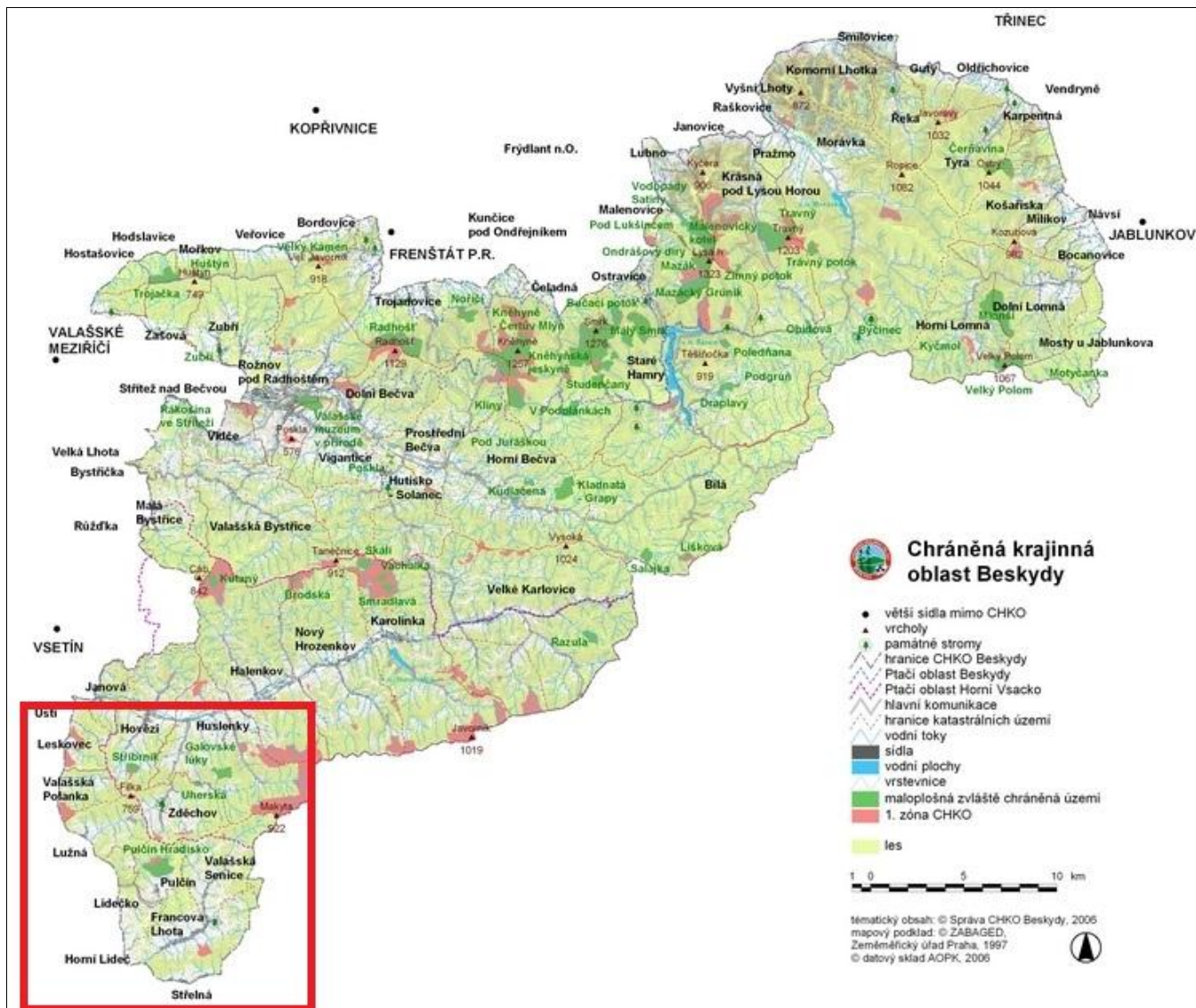
<i>Obrázek 1: Jezdecká stezka průběžná (KČT)</i>	12
<i>Obrázek 2: Jezdecká stezka okružní (KČT)</i>	12
<i>Obrázek 3: Hipotrasy Beskydy (www.hyje.cz)</i>	18
<i>Obrázek 4: Malý a velký jezdecký okruh Vizovicko (www.hyje.cz)</i>	19
<i>Obrázek 5: Hipotrasy Koryčany (www.hyje.cz)</i>	20
<i>Obrázek 6: Hipotrasy Rancho Nevada (www.hyje.cz)</i>	20
<i>Obrázek 7: Hipotrasy Po formanských cestách křížem krázem Moštěnkou a Hříběcími horami (www.hyje.cz)</i>	21
<i>Obrázek 8: Křížem krázem Moštěnkou a Hříběcími horami (www.hyje.cz)</i>	22
<i>Obrázek 9: Hipotrasy Hradisko (www.hyje.cz)</i>	22
<i>Obrázek 10: Arabský plnokrevník bývá často využíván pro svou vytrvalost</i>	23
<i>Obrázek 11: Bezkonfliktnost koní při jízdě ve skupině (foto p. Vaculíková)</i>	23
<i>Obrázek 12: Ukázka vybavení jezdce a jeho koně</i>	25
<i>Obrázek 13: Příklad umístění informační tabule</i>	29
<i>Obrázek 14: Pohled ze sedla koně na Pulčínské skály a vrchol Hradisko</i>	32
<i>Obrázek 15: Příklad ideálního povrchu pro hipostezku (písčité povrch)</i>	35
<i>Obrázek 16: Dostatečná šíře cesty pro více tras</i>	36
<i>Obrázek 17: Možné nebezpečí zimního období – zledovatěly chodník</i>	37
<i>Obrázek 18: Podzimní období je ideální pro koňskou turistiku.</i>	39

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Stupnice jezdeckých tras (Hollý, 2003)</i>	27
--	----

8 PŘÍLOHY

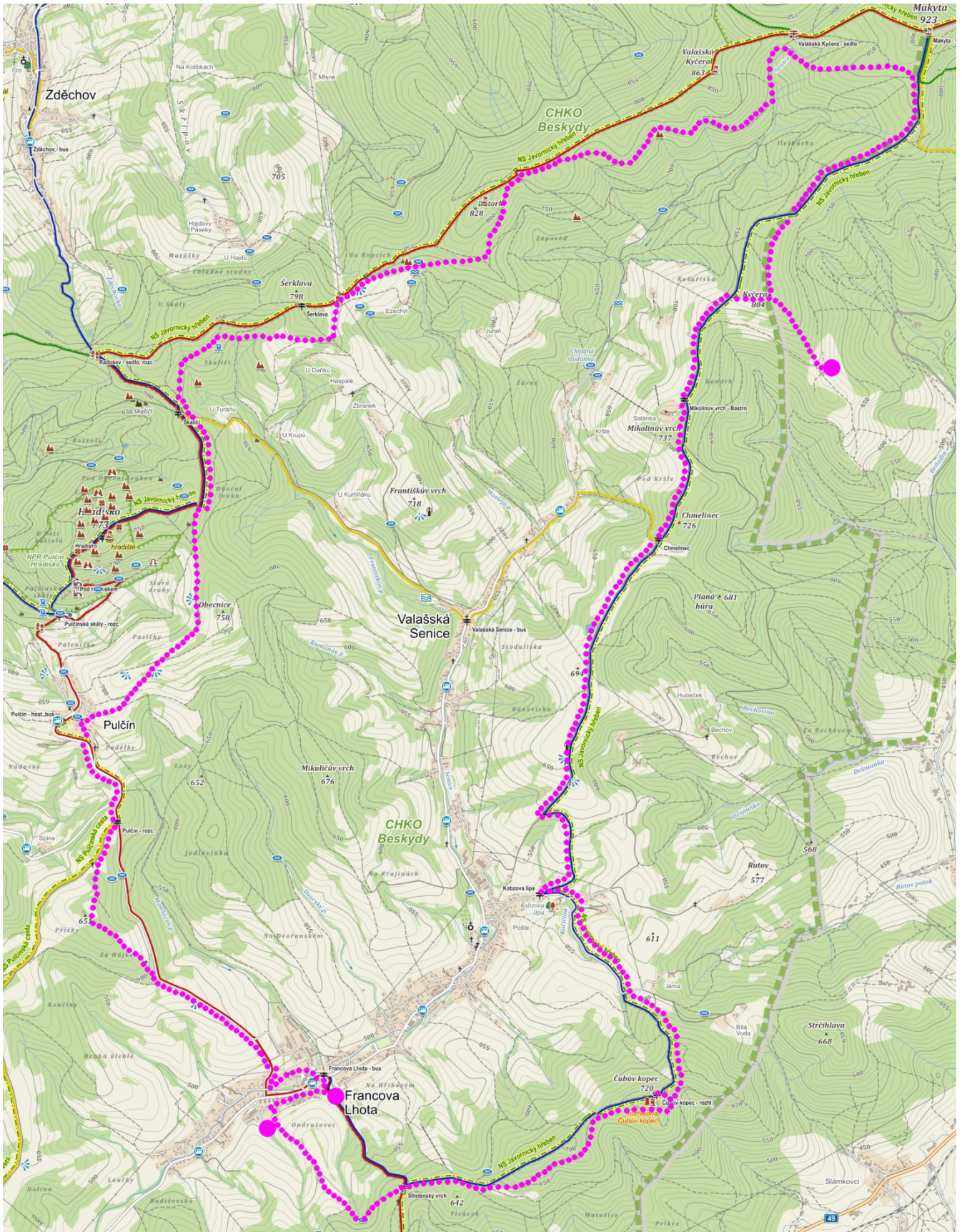
Mapy

Obrázek 19: Přehledná mapa CHKO Beskydy (zdroj Správa CHKO Beskydy)

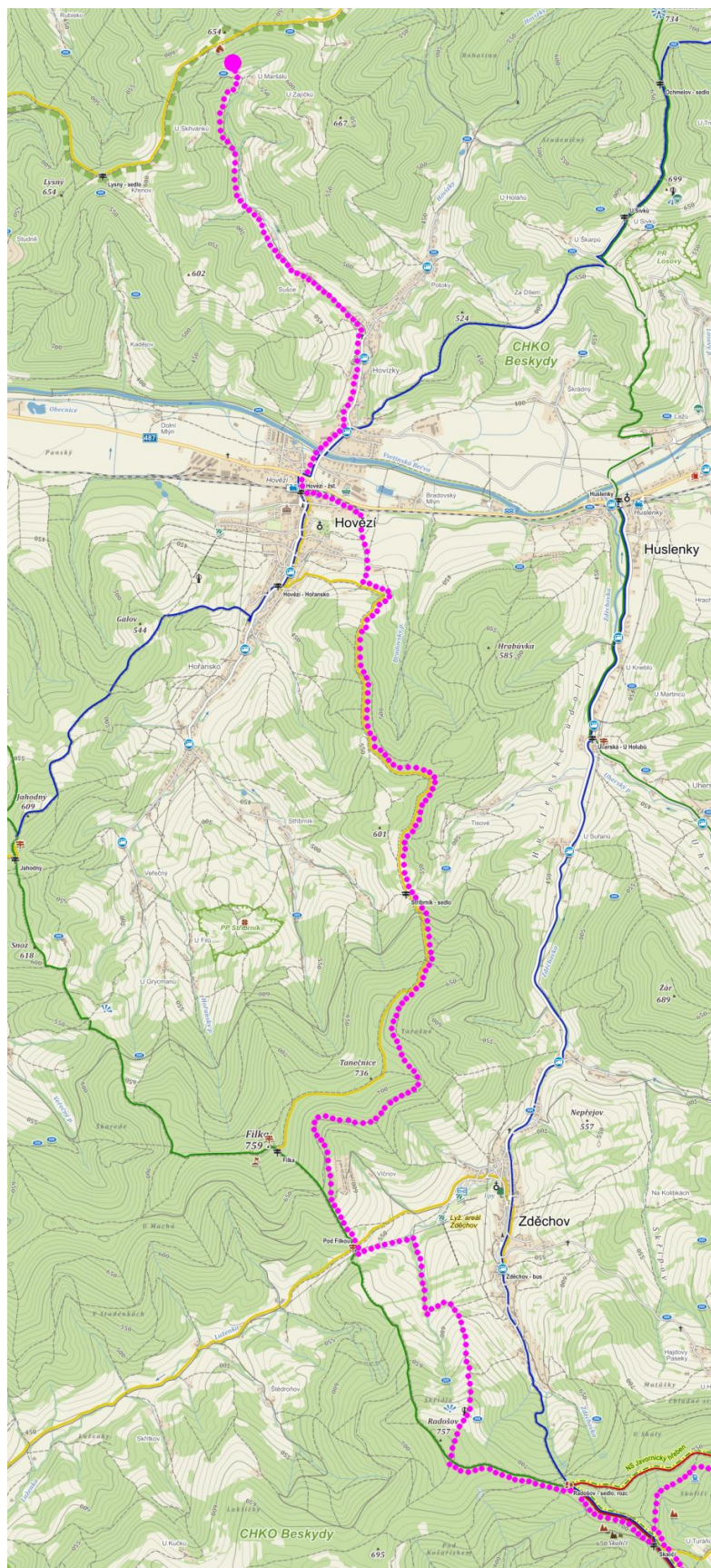
Obrázek 20: následující strana – Mapa se všemi navrhovanými hipostezkami (značeno růžovými a černými tečkami)

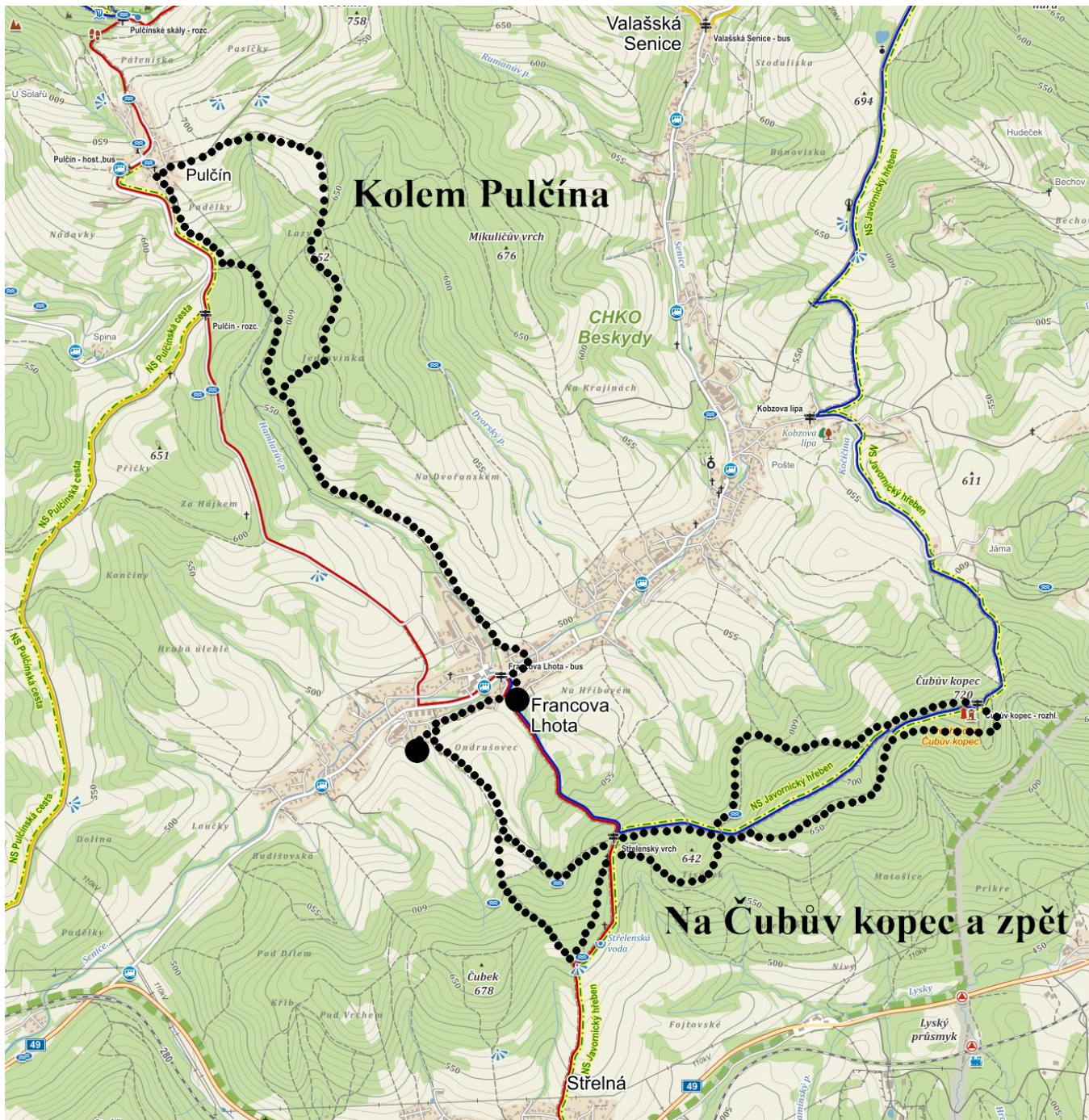
Obrázek 21: Návrh hipostezky „Velký okruh z Francovy Lhoty přes Beňadín a zpět“

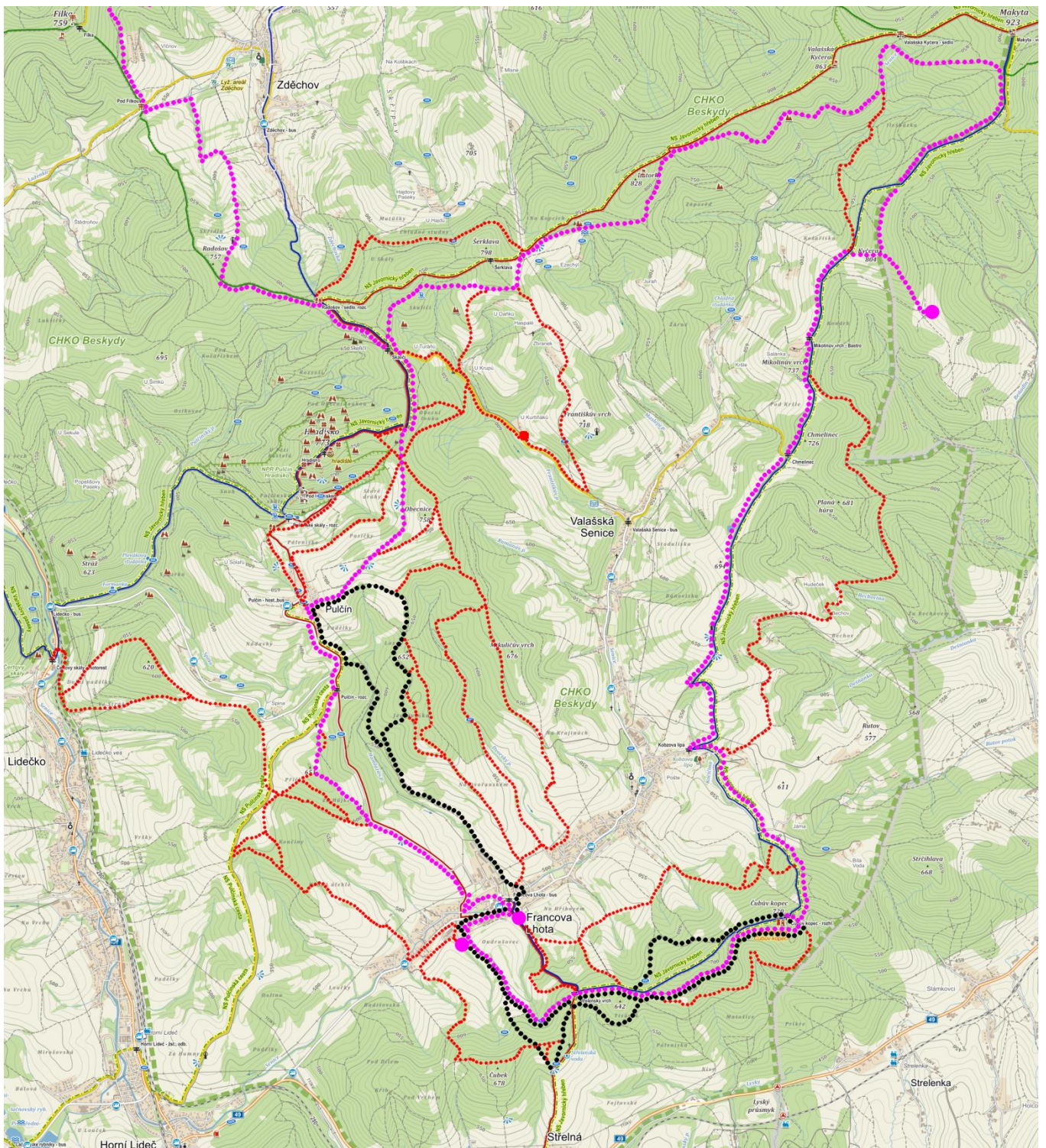
Obrázek 22: Návrh hipostezky "Spojnice s Janovskou kolibou" (po odpojení od „Velkého okruhu")

Obrázek 23: Navrhované „Malé jízdařenské okruhy“

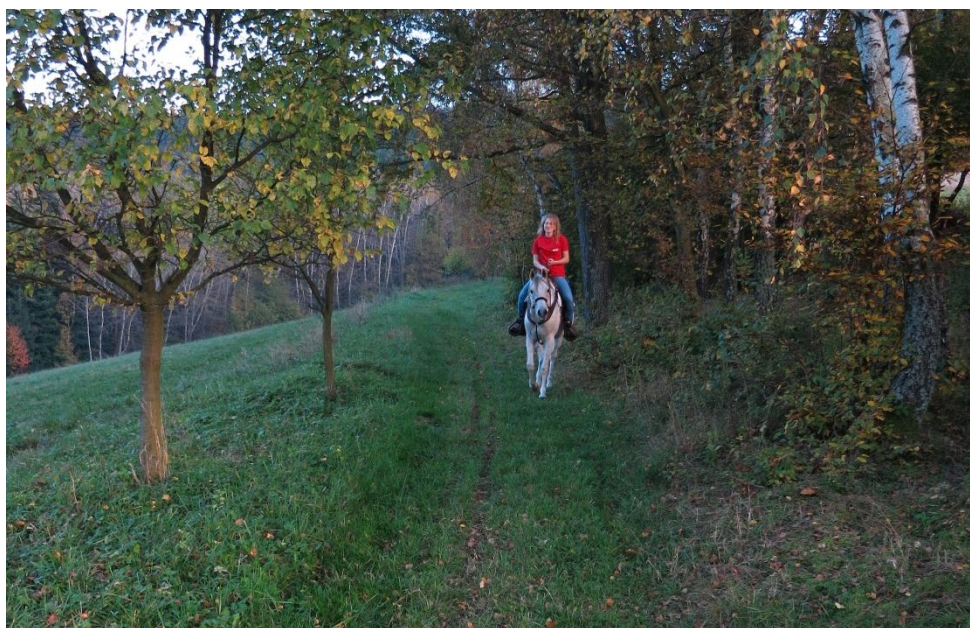
Obrázek 24: Potencionální stezky k jezdecké turistice (vyznačeny červeně), které po zvážení aspektů (pastviny dobytka, povrch, převýšení, apod) nebyly zahrnuty do návrhu hipotras

Obrázky

Obrázek 25: Všechny hipostezky začínají asfaltovou cestou, kterou je však potřeba při návrhu minimalizovat

Obrázek 26: Polní cesta mezi obcí Francova Lhota a Střelenským vrchem

Obrázek 27: Lesní cesta mezi Střelenským vrchem a Čubovým kopcem. Bohužel ukázka neohleduplnosti pěších turistů, jezdců na koních a běžkařů v zimním období

Obrázek 28: Rozhledna na Čubově kopci

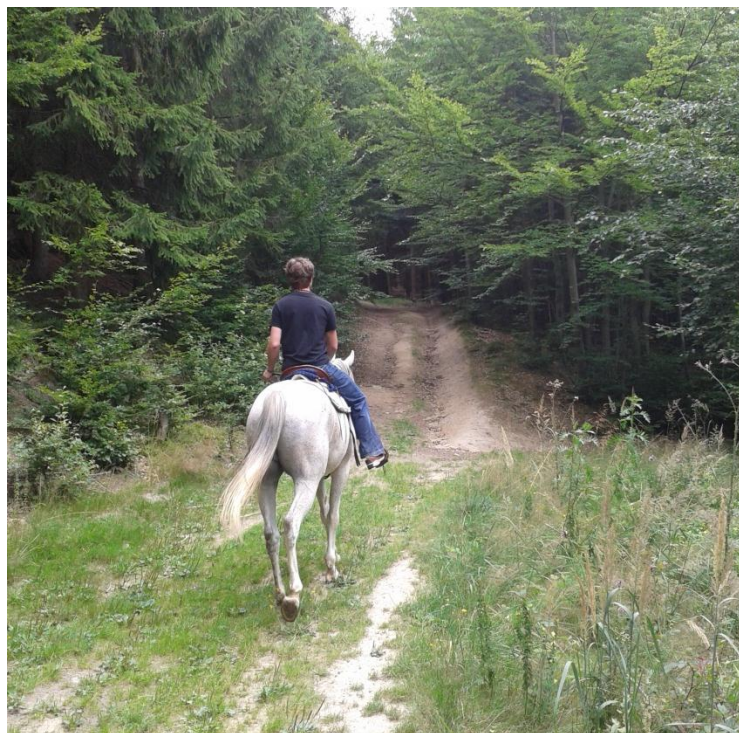

Obrázek 29: Na delší trase je důležitý odpočinek jezdce i koně

Obrázek 30: Lesní cesta mezi Makytou a Kyčerou

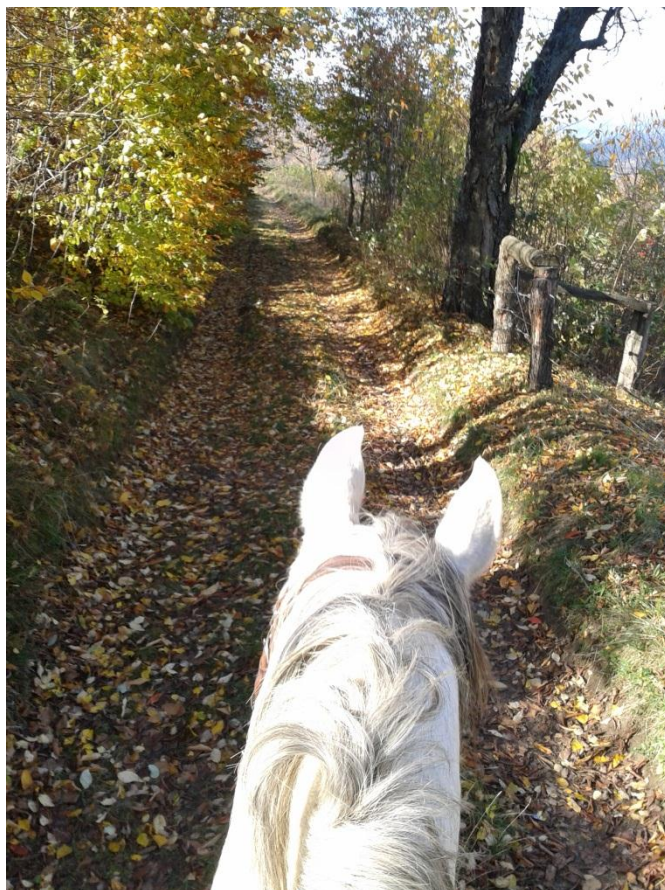

Obrázek 31: Vhodná lesní cesta pro hipoturistiku, která objíždí prudké stoupání na Šerklavu

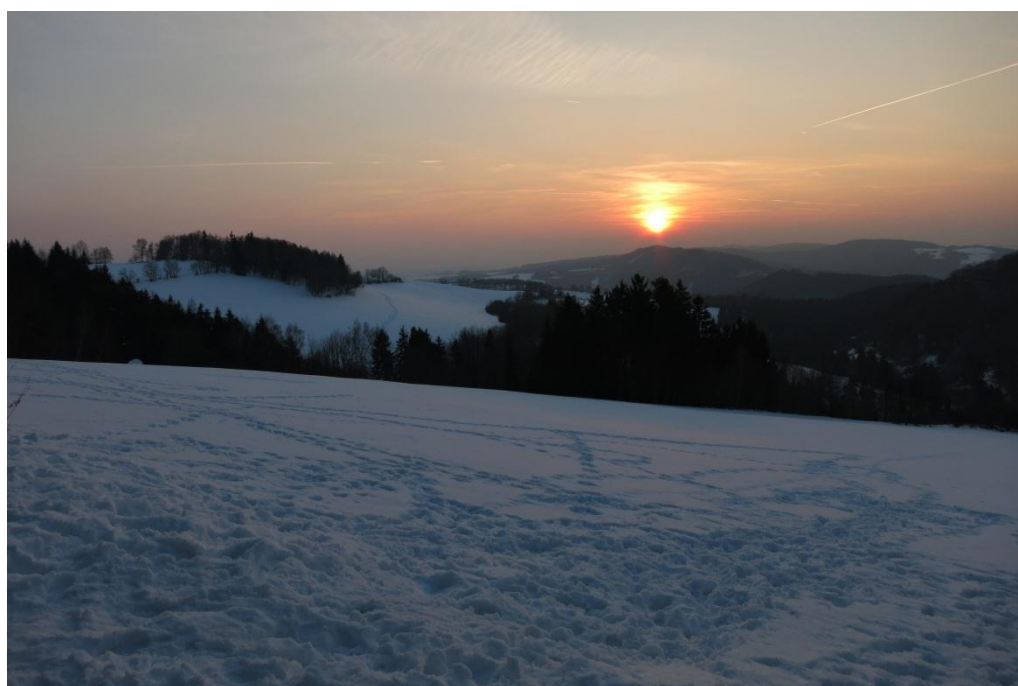

Obrázek 32: Výhled na Pulčínské skály z navrhované hipostezky v podzimním období

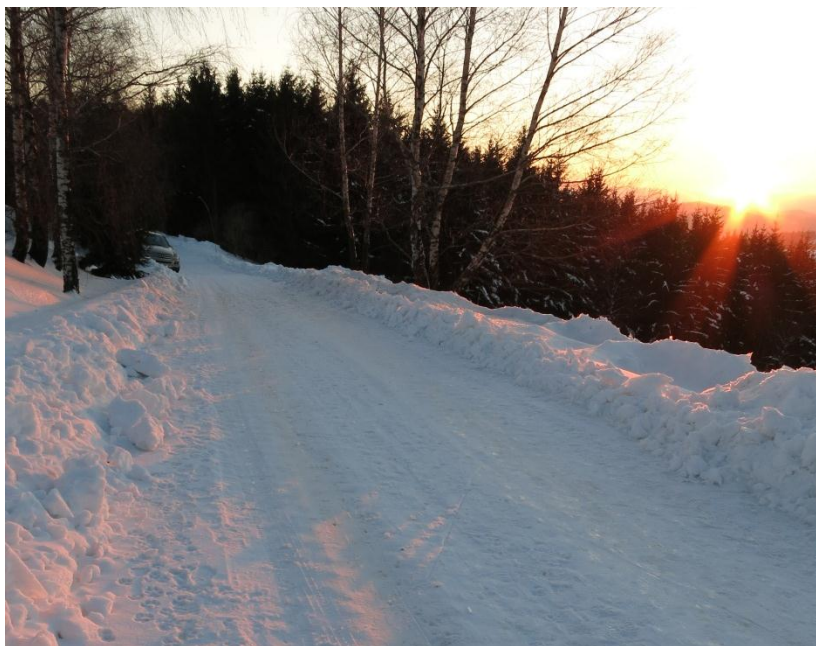

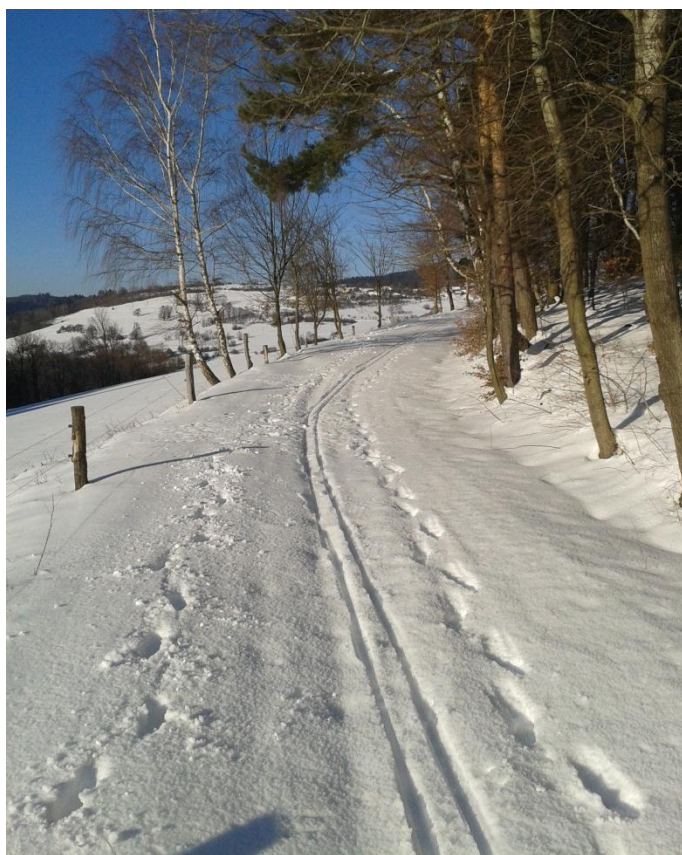
Obrázek 33: Polní cesta mezi Skaličím a obcí Pulčín

Obrázek 34: Výhledy z hřebene nad obcí Pulčín

Obrázek 35: Šotolinová cesta mezi obcemi Pulčín a Francova Lhota. V zimním období, kdy je vysoká sněhová pokrývka, bývá jezdeckví omezeno pouze na tento typ cest

Obrázek 36: Příklad vhodné široké cesty a ohleduplnosti pěšího turisty, běžkaře a jezdce na koni

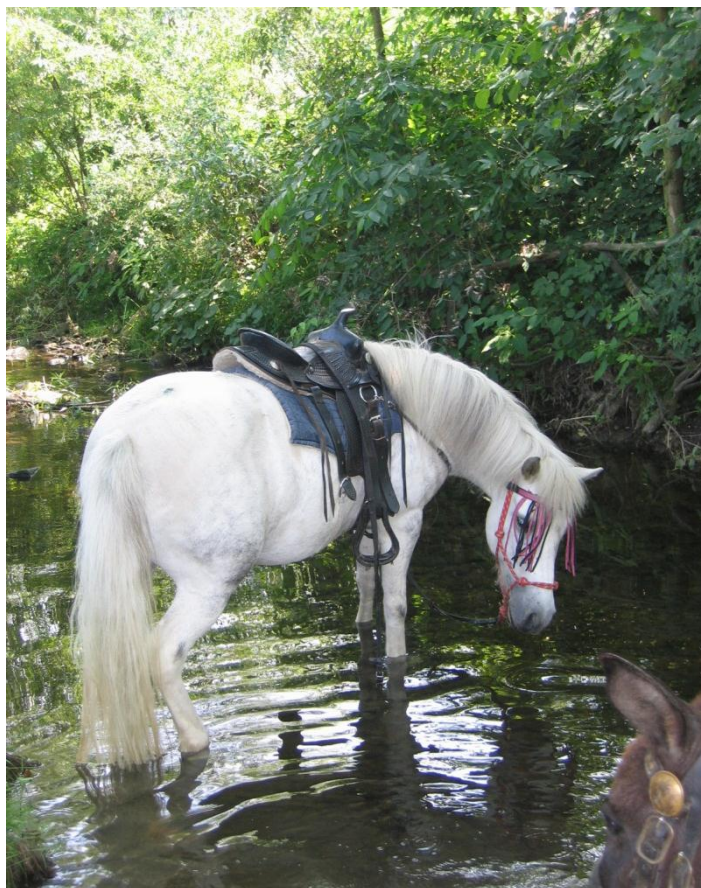

Obrázek 37: Příklad sice vhodné cesty pro koňskou stezku, ale z důvodu pastvy dobytka ji nelze použít pro návrh hipostezek

Obrázek 38: Mnohé turisticky značené trasy jsou velmi kamenité (popř. prorostlé kořeny) a pro vedení hipostezek nevhodné

Obrázek 39: Po putování je potřeba koni ochladit šlachy nejlépe v potoce, ale postačí i voda z hadice